Valvira

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto

Alkoholiasiat ravintolassa

Ohje 2/2016

Dnro 407/13.08.00.02/2016
7.3.2016

Sisällys

Johdanto **4**
1. Anniskelutoiminta **5**
1.1 Alkoholijuoma 5
1.2 Juomien hankinta anniskeluun 5
1.3 Alkoholikirjanpito ja alkoholivarasto 6
1.4 Anniskelutoiminnan lopettaminen 6
1.5 Anniskeluaika 7
1.6 Jatkoaikaluvat 7
1.7 Henkilökunta 9
1.8 Vastaava hoitaja 10
1.9 Järjestys anniskelupaikassa 12
1.10 Perusannokset anniskelussa 14
1.11 Velaksi anniskelu ja kuitin antaminen 15
1.12 Anniskelualue ja sen muuttaminen 16
1.12.1 Suunnitelma anniskelualueen rajaamisesta 16
1.12.2 Anniskelualueen muuttaminen 17
1.13 Keittiöalkoholi 18
1.14 Anniskelussa käytettävät mittauslaitteet 19
1.15 Alkoholin kaupallinen maahantuonti anniskelua varten 20
1.16 Tietojen keräys ja raportointivelvollisuus 21
1.17 Tupakka-asiat ravintolatoiminnassa 21
2. Alkoholijuomien mainonta ravintolassa **22**
2.1 Yleiset periaatteet 22
2.2 Alkoholijuomien hinnoittelu ja hintailmoittelu 23
2.2.1 Hinnoittelu 23
2.2.2 Alkoholijuomien tarjoushinnoista ilmoittaminen 24
2.3 Sopimaton myynninedistäminen 25
2.4 Arpajaiset ja yleisökilpailut 26
2.5 Kylkiäiset ja yhdistetyt tarjoukset 26
2.6 Kanta-asiakastilaisuudet 27
2.7 Tuote-esittelyt 28
2.8 Väkevien alkoholijuomien mainonta 28
2.9 Alkoholijuomien mainostaminen yleisellä paikalla 29
2.10 Kuluttajien tuottaman sisällön hyödyntäminen ja mainonnan tarjoaminen kuluttajien jaettavaksi tietoverkon palveluissa 30
3. Valvonta ja seuraamukset **32**
3.1 Omavalvonta 32
3.2 Viranomaisvalvonta 32
3.3 Sanktiot anniskelusäännösten rikkomisesta 33
3.4 Sanktiot alkoholilain mainontasäännösten rikkomisesta 34
4. Anniskeluluvan myöntäminen **35**
4.1 Määräaikainen anniskelulupa 35
4.2 Tilapäinen anniskelulupa 36
4.3 Anniskeluluvan hakeminen 36
4.4 Perusteilla olevat yhtiöt ja muut yhteisöt 38
4.5 Käymisteitse valmistettujen enintään 4,7 tilavuusprosenttisten alkoholijuomien anniskelulupa 38
4.6 Yli 4,7 tilavuusprosenttisten alkoholijuomien anniskelulupa 38
4.7 Anniskeluluvan myöntämisperusteet 38
4.8 Hakijaa koskevat vaatimukset 39
4.9 Hakemuksen peruuttaminen 40

4.10 Muutokset yhtiön omistus- ja hallintasuhteissa 40
4.11 Nimenmuutokset 40
4.12 Omistajanvaihdos ja toiminnan siirtäminen uuteen liikehuoneistoon 41
4.13 Käsittelyajat 41
5. Lupa- ja valvontamaksut 41

Johdanto

Tämä ohje käsittelee nimensä mukaisesti ravintolassa tapahtuvan anniskelun keskeisiä aiheita ja tuo esille siihen liittyvää lainsäädäntöä sekä muita ohjeita. Ohje on tarkoitettu niin luvanhakijoiden, luvanhaltijoiden, työntekijöiden, opiskelijoiden sekä muiden aiheesta kiinnostuneiden käytettäväksi.

Valviralle kuuluu alkoholilain (1143/1994; AlkoL) 41 §:n sekä alkoholijuomista ja väkiviinasta annetun asetuksen (1344/1994; AlkoA) 1 a §:n mukaan keskusvirastona aluehallintovirastojen lupahallinnon ja valvonnan ohjaus ja kehittäminen, alkoholihallinnon tieto- ja viestintäpalveluiden tuottaminen sekä alkoholijuomien vähittäismyynnin ja anniskelun sekä mainonnan ja myynninedistämisen valvonta koko maassa.

Ohjeen tarkoitus on parantaa alkoholilain yleisten tavoitteiden toteutumista. Ohjeessa on erityisesti haluttu korostaa anniskelupaikan omavalvonnan merkitystä rikkomusten ja häiriöiden ehkäisemisessä.

Ohjeen päivityksessä on huomioitu alkoholihallinnon valtakunnallisen valvontaohjelman sekä ehkäisevän päihdetyön toimintaohjelman painotuksia. Lisäksi on tehty muutamia teknisiä päivityksiä ja tarkennuksia.

Ahvenanmaan maakunta on maakuntalailla säätänyt poikkeuksia erinäisiin säännöksiin, joten ohjetta ei voi kaikilta osin soveltaa Ahvenanmaan maakunnassa.

Lisää alkoholijuomien anniskeluun liittyvää tietoa ja ohjeistusta on Valviran ja aluehallintovirastojen verkkosivuilla osoitteissa www.valvira.fi tai www.avi.fi.

1. Anniskelutoiminta

1.1 Alkoholijuoma

Alkoholijuomalla, jonka anniskelu on luvanvaraista toimintaa, tarkoitetaan nautittavaksi tarkoitettua juomaa, joka sisältää enemmän kuin 2,8, mutta korkeintaan 80 tilavuusprosenttia etyylialkoholia. Miedolla alkoholijuomalla tarkoitetaan alkoholijuomaa, joka sisältää enintään 22 tilavuusprosenttia etyylialkoholia ja väkevällä alkoholijuomalla enemmän kuin 22 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältävää alkoholijuomaa (AlkoL 3 §). Enintään 4,7 tilavuusprosenttiset käymisteitse valmistetut alkoholijuomat voivat olla keskioluita, siidereitä, long drinkkejä ja kevytviinejä.

1.2 Juomien hankinta anniskeluun

Anniskelupaikassa saadaan anniskella ja nauttia vain sinne laillisesti toimitettua alkoholijuomaa. Laillisesti alkoholijuomat hankitaan alkoholiyhtiöstä, luvan saaneilta alkoholijuomien valmistajilta tai tukkumyyjiltä. Luvanhaltija voi myös tuoda maahan alkoholijuomat anniskelua varten alkoholilain 8 §:n mukaisesti siten kuin jäljempänä luvussa 1.15 kerrotaan. Jos anniskelupaikassa tai sen yhteydessä anniskellaan muuta kuin laillisesti sinne toimitettua alkoholijuomaa, luvanhaltija tai anniskelupaikassa toimessa oleva voidaan tuomita rangaistukseen luvattomasta alkoholipitoisen aineen myynnistä (rikoslain (39/1889) 50 a luku).

Alkoholijuomat on aina ostettava anniskelua varten asianomaisen toimipaikan lupanumerolla. Luvanhaltija ei saa hankkia alkoholijuomia lupanumerolla tilaisuuksiin, jotka järjestetään muualla kuin anniskelupaikassa.

Jos samalla yrittäjällä on sekä vähittäismyynti- että anniskelulupa tai useampi anniskelulupa, on kunkin toimipisteen luvalla tehdyt ostot ja varastot pidettävä selvästi erillään toisistaan. Toimivien anniskelupaikkojen väliset varastosiirrot eivät ole mahdollisia.

Asiakkaan omien alkoholijuomien anniskelu ja nauttiminen anniskelupaikassa on aina kiellettyä. Ravintolassa järjestettävissä yksityistilaisuuksissa, kuten häissä, ei ole sallittua nauttia esimerkiksi häämaljana asiakkaan ulkomailta tuomaa samppanjaa, vaan yksinomaan laillisesti anniskeluun hankittuja alkoholijuomia.

Laki rajoittaa omien alkoholijuomien nauttimista myös sellaisissa tiloissa, joihin ei ole hankittu anniskelulupaa. Lain mukaan alkoholijuoman nauttiminen on kielletty ravitsemisliikkeessä tai muussa paikassa, missä yleisölle maksusta pidetään saatavana ruokaa tai virvokkeita (AlkoL 58 §). Muissa yleisissä huoneistoissa järjestettävissä suljetuissa tilaisuuksissa alkoholijuoman nauttiminen on sallittua, jos tilaisuuden järjestäjä on tehnyt asiasta ilmoituksen poliisille (AlkoL 59 §).

Pitopalvelutilaisuuksissa, jotka järjestetään asiakkaan omissa tiloissa tai muissa tiloissa, jotka eivät ole anniskelualuetta tai ravitsemisliikettä, on alkoholijuomien hankinnassa ja tarjoilussa otettava huomioon alkoholilain välittämistä koskevat säännökset. Alkoholilain 31 §:n mukaan alkoholijuomien välittäminen palkkiota vastaan on kielletty. Alkoholin luvatonta

myyntiä ja välittämistä koskevat rangaistussäännökset ovat rikoslain 50 a luvussa.

Alkoholilakia rikotaan, jos pitopalveluyritys hankkii tilaisuuteen alkoholijuomat järjestäjän pyynnöstä ja perii alkoholijuomien toimittamisesta tai niiden tarjoilusta palkkion. Ongelmia ei yleensä synny, jos tilaisuuden järjestäjä itse hankkii alkoholijuomat tilaisuuteen ja pitopalveluyritys hoitaa vain niiden tarjoilun muun tarjoilun yhteydessä. Pitopalveluyritys saa laskuttaa tilaisuuden järjestäjää henkilökunnan käytöstä esimerkiksi tuntiveloituksen mukaan.

Jos pitopalveluyrityksellä on hallinnassaan huoneisto, jossa yritys säännöllisesti harjoittaa maksullista pito- ja juhlapalvelutoimintaa, on kyseessä ravitsemisliike, jossa tapahtuvaan alkoholitarjoiluun pitää hankkia anniskelulupa.

1.3 Alkoholikirjanpito ja alkoholivarasto

Luvanhaltijan on kirjattava myynti tileittäin siten, että siitä saadaan lupaviranomaiselle toimitettavan neljännesvuosi-ilmoituksen myyntitiedot oluen, muiden alkoholijuomien sekä elintarvikkeiden myynnistä.

Mahdollisessa viranomaisten tekemässä tarkastuksessa luvanhaltijan on pystyttävä tositteilla osoittamaan, että anniskelupaikassa olevat alkoholijuomat on hankittu laillisesti.

Anniskelupaikan anniskelutiloissa ei saa säilyttää muita kuin sinne anniskelulupanumerolla hankittuja alkoholijuomia. Asiakkaiden omat, säilytettäväksi jätetyt alkoholijuomat on pidettävä selkeästi erillään anniskelujuomista, esimerkiksi naulakossa tai muussa vastaavassa tilassa.

1.4 Anniskelutoiminnan lopettaminen

Liikkeen toiminnan loppuessa tai sen siirtyessä toiselle omistajalle saadaan liikkeen alkoholijuomavarasto luovuttaa luvan myöntävän viranomaisen määräämin ehdoin ja rajoituksin (AlkoA 28 §). Anniskelua varten hankittuja juomia ei saa liiketoimintaa lopetettaessa ottaa henkilökohtaiseen käyttöön. Alkoholijuomavarasto on siirrettävä uudelle omistajalle tai toiseen anniskelupaikkaan tai palautettava tukkumyyjälle. Luovutushinta on ostajan ja myyjän sovittavissa.

Alkoholijuomavaraston luovutuksesta uudelle omistajalle tai toiseen myyntipaikkaan on tehtävä alkoholijuomat yksilöivä inventaari sekä luovutusasiakirja, joiden on oltava anniskelupaikassa esitettävissä lupaviranomaiselle. Ostajan tulee raportoida luovutuksesta lupaviranomaiselle.

Anniskelutoiminnan lopettamisesta tai anniskelupaikan hallinnan muutoksista pitää lupaehtojen mukaisesti ilmoittaa kirjallisesti lupaviranomaiselle kahden viikon kuluessa.

1.5 Anniskeluaika

Ravitsemisliikkeen saa avata aikaisintaan kello 5 ja sen saa pitää auki kello 2:een. Jos ravitsemisliikkeessä anniskellaan alkoholijuomia ja alkoholijuomien anniskelu on määrätty päättymään anniskelupaikassa tai sen osastossa aikaisemmin kuin kello 01.30, anniskelupaikka tai sen osasto on suljettava viimeistään puoli tuntia anniskeluajan päättymisen jälkeen. (laki majoitus- ja ravitsemistoiminnasta (308/2006); MaraL 3 § 1 mom.).

Anniskelupaikan saa pitää auki kello 2:n ja 4:n välisenä aikana, jos anniskelupaikan anniskeluaikaa on jatkettu kello 01.30:n jälkeen siitä erikseen annettujen säännösten mukaisesti. Anniskelupaikka on tällöin suljettava viimeistään puoli tuntia anniskeluajan päättymisen jälkeen. (MaraL 3 § 2 mom.).

Uusia asiakkaita saa vastaanottaa ravitsemisliikkeeseen viimeistään puoli tuntia ennen säädettyä sulkemisaikaa (MaraL 3 § 3 mom.).

Jos ravitsemisliike on poliisille tehdyn kirjallisen ilmoituksen perusteella auki myös kello 2:n ja 5:n välisenä aikana, ravitsemisliikkeessä ei sanottuna aikana saa anniskella eikä nauttia alkoholijuomia (MaraL 4 § 1 mom.). Anniskelupaikka voi olla auki yökahvilana kello kahden ja viiden välillä vain sillä edellytyksellä, että anniskelupaikassa alkoholijuomien anniskelu lopetetaan viimeistään kello puoli kaksi. Kello kahdelta anniskelupaikan toiminta-ajatus voi muuttua yökahvilaluonteiseksi ja luvanhaltija voi tehdä poliisille ilmoituksen aukiolosta kello kahden ja viiden välillä. Jos anniskelupaikalle on myönnetty pidennetty anniskeluaika kello puoli kahden jälkeen, anniskelupaikkaan ei voida soveltaa yökahvilaa koskevia aukioloaikasäännöksiä.

Alkoholijuomien anniskelu saadaan aloittaa kello 9. Anniskelu on lopetettava, kun anniskelupaikka suljetaan, kuitenkin viimeistään kello 01.30 edellyttäen, ettei anniskeluaikaa ole jatkettu. Jos anniskelupaikka suljetaan kello 24:n jälkeen, anniskelu pitää lopettaa viimeistään puoli tuntia ennen anniskelupaikan sulkemisaikaa. (AlkoA 23 § 1 mom.).

Sulkemisajan jälkeen anniskelualueella ei saa olla asiakkaita, eikä ravitsemisliikkeessä saa enää nauttia alkoholijuomia. Myös erilaisten yksityistilaisuuksien järjestäminen tai henkilökunnan alkoholin nauttiminen ravitsemisliikkeessä on säädetyn sulkemisajan jälkeen kiellettyä.

1.6 Jatkoaikaluvat

Alkoholiasetuksen 23 §:n mukainen pääsääntöinen anniskeluaika on 09.00–01.30. Hakemuksesta anniskeluaikaa voidaan jatkaa aamusta ja kello 01.30 jälkeen. Lupa anniskelun aloittamiseen voidaan myöntää aikaisintaan kello 5:ksi. Lupa anniskelun jatkamiseen voidaan myöntää kello 02.30:een tai kello 03.30:een.

Luvan anniskeluajan jatkamiseen myöntää aluehallintovirasto. Jatkoaikalupaa on haettava erityisellä lomakkeella, jonka saa aluehallintovirastosta tai osoitteesta www.yrityssuomi.fi. Lupaa anniskeluajan jatkamiselle voi

myös hakea sähköisesti, jos hakijalla on voimassa oleva anniskelulupa. Hakemus löytyy osoitteesta www.valvira.fi.

Hakemus on syytä jättää noin kuukautta ennen suunnitellun jatkoajan alkamista. Hakemus pitää perustella ja täyttää huolellisesti. Usein asian käsittely viivästyy puutteellisesti tehtyjen hakemusten vuoksi.

Jatkoaikaluvan myöntämisen edellytyksistä on säädetty tarkemmin valtioneuvoston asetuksessa (1208/2002). Alempana olevat pykäläviittaukset koskevat tätä asetusta.

Jatkoaikalupa voidaan myöntää vain erityisten syiden niin vaatiessa. Lupa voidaan myöntää vain, jos anniskelupaikan sijainti on sellainen, ettei anniskeluajan jatkamisesta voida olettaa aiheutuvan haittaa tai häiriötä anniskelupaikan ympäristössä asuville.

Lupa voidaan jättää myöntämättä tai se voidaan myöntää ajallisesti tai laajuudeltaan poiketen, jos viranomainen katsoo sen tarpeelliseksi alkoholilain tarkoituksen toteuttamiseksi. Lupa voidaan jättää myöntämättä ja myönnetty lupa peruuttaa, jos anniskelupaikassa on esiintynyt vakavia anniskelurikkomuksia, toistuvia järjestyshäiriöitä tai hyvien tapojen vastaista toimintaa (4 §).

Lupa anniskeluun ennen kello yhdeksää voidaan myöntää vain, jos erityiset matkailulliset syyt tai erityinen tilaisuus tai tapahtuma sitä edellyttävät (5 § 1 mom.).

Erityisenä syynä alkoholin anniskeluun kello puoli kahden jälkeen voidaan mainitun asetuksen 5 § 2 ja 3 mom. mukaisesti pitää:

1) anniskelupaikan toiminta-ajatusta, joka tasokkaan viihdeohjelman tai muun siihen verrattavan syyn vuoksi edellyttää pidennettyä anniskeluaikaa ja
2) anniskelupaikassa järjestettävää erityistä tilaisuutta tai tapahtumaa, jonka luonne edellyttää pidennettyä anniskeluaikaa.

Lupa anniskeluajan jatkamiseen kello puoli neljään voidaan myöntää ensisijaisesti yksinomaan ilta- ja yöaikaan avoinna olevalle anniskelupaikalle, jos

1) se toimii hyvätasoisen hotellin yhteydessä; tai
2) se on varustelu- ja palvelutasoltaan erityisen hyvätasoinen viihderavintola.

Lupa voidaan myöntää jokaiselle viikonpäivälle tai osalle niistä. Lupa voi koskea koko liikettä tai sen osastoa tai muuta yksilöityä liikkeen osaa (6 § 2 mom.).

Anniskelupaikka, jolle on myönnetty lupa jonakin viikonpäivänä anniskeluun kello puoli kahden jälkeen, saa anniskella itsenäisyyspäivän, uudenvuoden, vapun ja juhannuksen aattoyönä kello puoli neljään, jollei lupaviranomainen toisin määrää (7 §).

Lupa voidaan myöntää enintään kahden vuoden ajaksi. Erityisten tilaisuuksien ja tapahtumien ajaksi lupa voidaan myöntää vain tilapäisenä, kuitenkin enintään yhdeksi kuukaudeksi (8 §).

Lupaviranomainen pyytää hakemuksesta lausunnon poliisilta. Luvan myöntämisen esteenä voi olla esim. poliisin lausunto aikaisemmista järjestyshäiriöistä. Myös poliisin käsitys liiketoiminnan luonteesta otetaan huomioon jatkoaikoja myönnettäessä (STTV:n ohje Dnro 608/43/06).

Kesä- ja talviaikaan siirtyminen vaikuttaa niiden ravintoloiden toimintaan, joille on myönnetty anniskeluajan pidennys kello 03.30:een. Kesäaikaan siirryttäessä alkoholijuomien tarjoilu on lopetettava kello 02.30, koska kelloa siirretään tunnilla eteenpäin kello 3:sta kello 4:ään. Anniskelupaikka pitää siis sulkea kellon mukaan. Menetetty tunti saadaan haluttaessa ottaa takaisin talviaikaan siirtymisen yhteydessä, jolloin alkoholijuomien tarjoilu lopetetaan kello 03.30 vasta siinä vaiheessa, kun kelloa on siirretty taaksepäin kello 4:stä kello 3:een.

1.7 Henkilökunta

Anniskelupaikassa pitää toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen olla riittävästi henkilökuntaa tehokkaan valvonnan ja järjestyksenpidon toteuttamiseksi (AlkoL 21 c § 2 mom.). Muun muassa tästä syystä henkilökunta ei työssä ollessaan saa olla päihdyttävien aineiden vaikutuksen alaisena. Lupaviranomaiselle on esitettävä henkilökunnan määrää ja tehtäviä koskeva suunnitelma (AlkoL 21 c § 2 mom.). Henkilökuntasuunnitelmaa koskeva lomake on saatavissa aluehallintovirastosta tai osoitteesta www.yrityssuomi.fi.

Henkilökuntasuunnitelma on asiakirja, joka on oltava anniskelupaikassa tarkistettavissa ja jota on pidettävä ajan tasalla ottaen huomioon henkilökunnassa tapahtuvat muutokset. Anniskelupaikassa pitää aina olla henkilökuntasuunnitelman tietoja vastaava työvuoroluettelo.

Alle 18-vuotias henkilö ei saa tarjoilla alkoholijuomia, ellei hän ole hankkinut riittävää ammattikoulutusta (AlkoA 27 § 1 mom.). Riittävä ammattikoulutus voidaan katsoa olevan nuorella, joka on alan oppilaitoksessa kuten hotelli- ja ravintolaoppilaitoksessa suorittanut tutkinnon, jonka opetussuunnitelmaan sisältyy salipuolen koulutus ja käytännön harjoittelu anniskelupaikassa.

Opiskelijaa, joka on täyttänyt 16 vuotta, saadaan käyttää opetussuunnitelman mukaiseen alkoholijuomien tarjoiluun vain asianmukaisen koulutuksen saaneen 20 vuotta täyttäneen kouluttajan/työpaikkaohjaajan ohjaamana (AlkoA 27 § 2 mom.). Säännöksessä tarkoitettu opetussuunnitelman mukainen alkoholijuomien tarjoilu tapahtuu joko oppilaitoksen ravintolassa tai työpaikoilla työssäoppimisjakson aikana kouluttajan/työpaikkaohjaajan valvonnassa ja ohjauksessa. Esimerkiksi 17-vuotiaalla nuorella, joka opiskelee alan oppilaitoksessa, ei ole yleistä kelpoisuutta alkoholijuomien anniskeluun.

1.8 Vastaava hoitaja

Anniskelupaikassa pitää olla vastaava hoitaja ja hänellä tarpeellinen määrä sijaisia, jotka anniskeluluvan haltija määrää. Vastaavan hoitajan ja hänen sijaistensa pitää olla sopivia tehtävään ja heillä on oltava koulutuksen tai kokemuksen kautta hankittu riittävä ammattitaito. Vastaava hoitaja ja hänen sijaisensa ovat anniskeluluvan haltijan ohella velvollisia huolehtimaan siitä, että anniskelupaikassa noudatetaan alkoholilain säännöksiä (AlkoL 21 b § 1 mom.).

Sopimaton vastaavan hoitajan ja hänen sijaisensa tehtävään on henkilö, joka päihdyttävien aineiden väärinkäytön taikka aikaisempien rikkomusten tai laiminlyöntien perusteella ei ilmeisesti kykene hoitamaan tehtäviään (AlkoL 21 b § 2 mom.).

Koulutuksen kautta hankittu riittävä ammattitaito edellyttää vähintään yhden vuoden päätoimista ravitsemisalan koulutusta, jos opetusohjelmaan sisältyy alkoholijuomien anniskeluun liittyvää opetusta ja käytännön harjoittelua. Kokemuksen kautta hankittu riittävä ammattitaito edellyttää vähintään kahden vuoden päätoimista työskentelyä alkoholijuomien anniskelussa ja ravitsemisalan oppilaitoksen antamaa todistusta siitä, että henkilö hallitsee alkoholijuomien anniskelua koskevat säännökset (AlkoL 21 b § 3 mom.).

Yhden vuoden opintojen katsotaan tarkoittavan yhden lukuvuoden, eli yhdeksän kuukauden opintoja. Opetusohjelmaan sisältyvällä käytännön harjoittelulla tarkoitetaan vähintään yhden kuukauden työharjoittelua anniskelutehtävissä.

Anniskelupaikassa, jossa anniskellaan yksinomaan käymisteitse valmistettuja enintään 4,7 tilavuusprosenttia etyylialkoholia sisältäviä alkoholijuomia, riittävä ammattitaito voidaan 3 momentista poiketen todeta ravitsemisalan oppilaitoksen antamalla todistuksella siitä, että henkilö hallitsee alkoholijuomien anniskelua koskevat säännökset (AlkoL 21 b § 4 mom.). Todistuksesta käytetään vakiintuneesti nimitystä anniskelupassi.

Edellä tarkoitetusta ravitsemisalan koulutuksen opetussuunnitelmasta ja oppilaitoksen antamasta todistuksesta on säädetty tarkemmin sosiaali- ja terveysministeriön antamalla asetuksella alkoholijuomien anniskelupaikan vastaavan hoitajan ja tämän sijaisten ammatillisista edellytyksistä (STM:n asetus 1371/2002).

Anniskeluluvan haltijan määräys vastaavasta hoitajasta ja tämän sijaisista tulee olla viranomaisten nähtävillä anniskelupaikassa. Jos vastaavan hoitajan sijaisia on useita, pitää määräyksestä käydä ilmi sijaisuusjärjestys. Vastaavan hoitajan ja tämän sijaisten koulutuksen tai kokemuksen kautta hankittu ammattitaito on pystyttävä lupaviranomaisen pyynnöstä selvittämään anniskelupaikassa (AlkoA 27 a §). Selvittäminen edellyttää, että vastaavan hoitajan pätevyyden osoittavat asiakirjat, kuten tutkinto- ja työtodistukset, opintosuoritusotteet ja anniskelupassit ovat anniskelupaikassa lupaviranomaisen tarkastettavissa.

Vastaavan hoitajan määräyksestä pitää käydä selkeästi ilmi, kuka on vastaava hoitaja, tämän sijaisten järjestys sekä henkilöiden tunnistetiedot (syntymäaika). Useissa anniskelupaikoissa vastuuvuorot merkitään myös työvuorolistaan. Sijaisuusjärjestys on tarpeen sitä mahdollista tilannetta varten, että työvuoroon määrätty vastaava hoitaja joutuu poistumaan anniskelupaikasta tai hän on muutoin estynyt tulemaan työvuoroon. Kun sijaisuusjärjestys on selkeästi merkitty määräykseen, tämä helpottaa henkilökunnan työntekoa varsinkin suuremmissa anniskelupaikoissa, kun sijaisuusjärjestyksessä seuraavana oleva on helposti todettavissa. Tarvittaessa sijaisuusvuorossa seuraavana oleva voidaan kutsua tulemaan työpaikalle.

Vastaavan hoitajan tehtävä valvoa alkoholilain säännösten noudattamista anniskelupaikassa edellyttää, että hän on paikalla aina, kun alkoholijuomia saadaan anniskeluluvan tai säännösten mukaan paikassa anniskella. Säännösten mukaisena järjestelynä ei voida pitää esimerkiksi sitä, että vastaava hoitaja on hälytettävissä anniskelupaikkaan lähistöllä olevasta asunnostaan tai muussa tilassa suoritettavasta työtehtävästä.

Anniskeluluvin varustettu paikka voi olla avoinna myös aikoina, jolloin siellä ei anniskeluluvan, säännösten tai luvan voimassaoloehtojen mukaan saa anniskella alkoholijuomia (esimerkiksi liikenneasemat). Näinä aikoina vastaavan hoitajan tai tämän sijaisen ei ole välttämätöntä olla paikalla. Vastaavan hoitajan tai tämän sijaisen on kuitenkin aina varmistuttava siitä, että anniskellut alkoholijuomat nautitaan säännösten edellyttämien aikarajojen sisällä ja että alkoholijuomien nauttiminen ja saatavuus on anniskeluajan päättymisen jälkeen estetty.

Vastaava hoitaja -järjestelmän tarkoituksena on varmistaa anniskelupaikan tehokas omavalvonta, jolla on keskeinen merkitys rikkomusten ja järjestyshäiriöiden ehkäisemisessä. Luvanhaltijan on huolehdittava siitä, että vuoroon määrätyllä vastaavalla hoitajalla on edellytykset tehokkaaseen valvontaan kaikissa anniskelutiloissa.

Edellytykset tehokkaaseen valvontaan puuttuvat ja valvonta katsotaan laiminlyödyksi, jos luvanhaltija määrää työvuoroon vastaavaksi hoitajaksi työntekijän, joka on sidottu esimerkiksi hotellin vastaanoton, keittiön tai tietyn osaston työskentelyyn. Valvonnan järjestelyissä luvanhaltijan on otettava huomioon anniskelupaikan erityisolosuhteet. Esimerkiksi ravintolan eri osastoja varten voi olla tarpeellista määrätä oma vastaava hoitajansa.

Vastaavan hoitajan ja tämän sijaisten vastuuta korostaa se, että luvanhaltijan ohella myös heitä voidaan rangaista, jos he laiminlyövät valvontavelvollisuutensa. Alkoholilaissa on säädetty rangaistavaksi se, että luvanhaltija, anniskelupaikan vastaava hoitaja tai tämän sijainen tahallaan tai törkeästä huolimattomuudesta rikkoo alkoholilain 23 §:ssä säädettyjä anniskelupaikan järjestystä koskevia valvontavelvoitteitaan (AlkoL 50 a § 5 mom. 6 kohta). Luvanhaltija ja anniskelupaikan vastaava hoitaja tai tämän sijainen voidaan tuomita alkoholirikkomuksesta sakkoon. Vastaava hoitaja ja tämän sijainen voivat myös menettää oikeutensa toimia vastaavana hoitajana, jos he toimivat säännösten vastaisesti.

On syytä korostaa, että anniskelupaikan valvonta ei ole pelkästään vastaavan hoitajan tehtävänä ja vastuulla, vaan jokaisen työntekijän on tunnettava anniskelua koskevat säännökset ja määräykset ja noudatettava niitä hyvässä yhteistyöhengessä koko henkilökunnan kanssa. Tällaisen asenteen aikaansaaminen ja ylläpitäminen on ammattinsa hallitsevan luvanhaltijan ja vastaavan hoitajan kunnia-asia.

Tarkempia tietoja koskien vastaava hoitaja-järjestelmää on Valviran 25.5.2012 antamassa ohjeessa ”Ohje anniskelupaikan vastaavasta hoitajasta ja tämän sijaisista” joka löytyy Valviran kotisivuilta www.valvira.fi. Sivuilta löytyy myös luettelo oppilaitoksista, jotka järjestävät koulutusta ja kokeita anniskelua koskevien säännösten hallitsemisesta. Luetteloa päivitetään oppilaitosten Valviralle tekemien ilmoitusten perusteella.

1.9 Järjestys anniskelupaikassa

Päihtynyttä ei saa päästää anniskelupaikkaan. Asiakas, joka käyttäytyy häiritsevästi tai jonka päihtymys on selvästi havaittavissa, on poistettava anniskelupaikasta (AlkoL 23 § 1 mom.).

Alkoholijuomaa ei alkoholilain 24 § 1 mom. mukaan saa anniskella:

1) kahdeksaatoista vuotta nuoremmalle;
2) häiritsevästi käyttäytyvälle tai selvästi päihtyneelle; tai
3) jos on aihetta olettaa alkoholijuoman väärinkäyttöä

Myöskään sellaista juomaa, joka sisältää vähintään 1,2 ja enintään 2,8 tilavuusprosenttia etyylialkoholia ei saa anniskella henkilölle, joka on kahdeksaatoista vuotta nuorempi (AlkoL 24 § 2 mom.).

Alkoholijuoman ostajan on vaadittaessa todistettava henkilöllisyytensä sen osoittamiseksi, että hän on täysi-ikäinen (AlkoA 26 §).

Siitä huolimatta, että järjestyksenvalvojat tarkistavat nuorten henkilöiden iän anniskelupaikan ovella, pitää myös myyntihenkilökunnan ostotilanteessa tarkistaa asiakkaan ikä aina, jos asiakasta on ulkoisen olemuksen tai muun syyn perusteella vähänkin aihetta epäillä alle 18-vuotiaaksi. Henkilötodistusten tunnollisella tarkistamisella voidaan ehkäistä ja saada selville toisten henkilöiden henkilötodistusten käyttöön liittyviä väärinkäytöksiä.

Nuoren asiakkaan ikä on hyvä tarkistaa aina, ellei varmuudella tiedetä hänen olevan 18 vuotta täyttänyt. Iän riittävyys anniskeluun on selvitettävä huolellisesti viranomaisen antamasta henkilötodistuksesta. Henkilötodistuksessa olevan kuvan tulee vastata todistuksen esittäjää ja siis olla tunnistettava. Iän tarkastamisessa hyväksyttäviä todistuksia ovat voimassa olevat henkilökortti, passi tai ajokortti. Ulkomaiset passit ja ajokortit kelpaavat myös todistuksiksi, jos ne eivät vaikuta helposti väärennettäviltä ja niistä käy ilmi henkilön ikä. Sen sijaan iän todistamiseen eivät kelpaa esimerkiksi Kela-kortti, opiskelijakortit tai sotilaspassi. Ravintolahenkilökunnan on tarkastettava, onko asiakas yli 18-vuotias, ja esittääkö todistuksessa oleva kuva asiakasta.

Alaikäisten oleskelua ravintolassa ei ole kielletty. Luvanhaltijan ja anniskelupaikan henkilökunnan vastuulla on kuitenkin valvoa, että alaikäinen ei anniskelupaikassa voi nauttia esimerkiksi jonkun toisen asiakkaan hänelle välittämää alkoholijuomaa. Valvonnan laiminlyönti rinnastetaan alaikäiselle anniskeluun.

Valvonnan laiminlyönnistä aiheutunut alaikäiselle anniskelu on vakava rikkomus, josta vakiintuneen sanktiokäytännön mukaisesti seuraa heti ensimmäisellä kerralla anniskeluluvan peruuttaminen määräajaksi. Lakia rikotaan aina, kun alkoholijuomaa anniskellaan alle 18-vuotiaalle, vaikka kyseessä olisi täysi-ikäiseltä vaikuttava nuori.

Päihtyneen henkilön arvostelukyky on voimakkaasti heikentynyt. Tämän vuoksi hän on arvaamaton eikä hänen käyttäytymistään voi ennakoida. Päihtynyt saa helposti aikaan häiriötilanteen esimerkiksi ottaessaan itselleen toisen asiakkaan juoma-annoksen. Selvästi päihtyneen tunnusmerkkeinä voidaan pitää muun muassa:

- henkilöllä on vaikeuksia kiinnittää katsetta tai henkilöllä on lasittunut katse
- henkilö käyttäytyy häiritsevästi, äänekkäästi ja hän on ylenpalttisen itsevarma
- henkilöllä on vaikeuksia käsittää asioita ja ymmärtää toisen sanomaa
- henkilön liikkeet ovat epävarmat ja kömpelöt, hänellä on vaikeuksia saada otetta esineistä ja refleksit ovat hitaat
- hän läikyttelee juomaansa ja lasia on vaikea viedä suulle
- henkilö kävelee huojuen tai kaatuu ilman tukea
- henkilöllä on sammaltava puhe eikä se ole enää ymmärrettävää
- henkilö on sekava tai hänen on vaikea kontrolloida tunteitaan
- henkilö nuokkuu tai saattaa torkahtaa helposti tai on sammunut/nukkuu
- henkilö voi pahoin.

Selvästi päihtyneisyyden tunnusmerkkejä arvioidaan aina tilannekohtaisesti. Päihtymyksen arvioinnissa on otettava huomioon se, että päihtymykseen viittaavat tunnusmerkit saattavat johtua sairaudesta tai vammasta. Tunnusmerkkien soveltaminen ei saa johtaa syrjintään sairauden tai vamman perusteella.

Kaikenlaisten haittojen ja häiriöiden välttämiseksi päihtynyt henkilö on poistettava anniskelupaikasta heti, kun päihtymys on hänessä selvästi havaittavissa. Poistaminen on hoidettava hienovaraisesti, mutta päättävästi. Jos asiakas on vahvasti päihtynyt, eikä kykene huolehtimaan itsestään, anniskelupaikan pitää varmistaa asiakkaalle kyyditys niin, että hän pääsee turvallisesti esimerkiksi asunnolleen.

Asiakasturvallisuudesta huolehtiminen voi poistamistilanteessa joskus edellyttää poliisin puoleen kääntymistä. Heitteillepanosta on säädetty rangaistus rikoslaissa (rikoslaki 21:14 §).

Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 5 §:n mukaan toiminnan harjoittajalla ja liikkeen henkilökunnalla on oikeus evätä asiakkaaksi pyrkivältä pääsy liikkeeseen, jos siihen on järjestyksenpidon tai liikkeen toiminta-ajatuksen vuoksi perusteltu syy. Toiminta-ajatukseen perustuen asia-

kasvalintaa voidaan suorittaa mm. asettamalla sisäänpääsyn edellytykseksi ikärajoja tai pukeutumiseen liittyviä vaatimuksia. Asiakkaiden valintaperusteet eivät saa olla syrjiviä. Syrjinnän kiellosta säädetään yhdenvertaisuuslain (21/2004) 6 §:ssä. Ketään ei saa syrjiä esimerkiksi kansallisen alkuperän, kielen, uskonnon, mielipiteen, terveydentilan, vammaisuuden, sukupuolisen suuntautumisen tai muun henkilöön liittyvän syyn perusteella. Rangaistus syrjinnästä säädetään rikoslain 11 luvun 11 §:ssä.

1.10 Perusannokset anniskelussa

Anniskelupaikassa on oltava saatavana riittävä valikoima mietoja alkoholijuomia sekä kohtuuhintaisia alkoholittomia juomia (AlkoL 25 §).

Alkoholijuomaa saadaan anniskella kerrallaan vain yksi annos (perusannos). Aterian yhteydessä saadaan anniskella samanaikaisesti useaa eri alkoholijuomaa. Anniskelu seurueelle on sallittu pulloittain tai muissa myyntipakkauksissa. (AlkoA 24 § 1 mom.)

Väkevien alkoholijuomien perusannos on 4 senttilitraa, mutta niitä on anniskeltava myös 2 senttilitran annoksina. Hotellihuoneen minibaareissa perusannos voi olla 5 senttilitraa, jos juoma on pakattu tämän kokoiseen pienoispulloon. (AlkoA 24 § 2 mom.)

Mietojen alkoholijuomien perusannos on 8 senttilitraa, mutta niitä on anniskeltava myös 4 senttilitran annoksina (AlkoA 24 § 3 mom.).

Alkoholijuomaa, joka on valmistettu yksinomaan käymisen avulla (kuten puna- ja valkoviinit) tai jonka alkoholipitoisuus on enintään 5,5 tilavuusprosenttia saadaan anniskella laseittain sekä pulloittain tai muissa myyntipakkauksissa. Enimmäiskerta-annos on enintään yksi litra yhdelle asiakkaalle. (AlkoA 24 § 4 mom.)

Anniskeltaessa juomasekoituksia (cocktaileja), joihin käytetään useaa eri alkoholijuomaa, alkoholin kokonaismäärä juomasekoituksessa saa olla enintään yhtä suuri kuin se voi olla 4 senttilitrassa väkevää alkoholijuomaa (AlkoA 24 § 5 mom.). Tästä poikkeuksena ovat juomasekoitukset, jotka tehdään oluesta, siideristä, kuohuviinistä taikka puna- tai valkoviinistä. Näissä saa alkoholiasetuksen perusteella tehdyn päätöksen mukaan olla mainitun pohjajuoman lisäksi enintään 2 cl väkevää alkoholijuomaa tai 4 cl mietoa alkoholijuomaa. Kun määritellään juomasekoituksen 4 cl:n määrää väkevänä alkoholijuomana, 2 cl mietoa alkoholijuomaa (esim. enintään 22 t- % likööri tai väkevä viini) vastaa 1 cl väkevää juomaa.

Valvira voi myöntää poikkeuksen annoskokoja koskevista määräyksistä (AlkoA 24 § 6 mom.). Ravintola voi hakea poikkeusluvan esimerkiksi erikoisen ja hieman tavanomaista suuremman cocktailin tarjoiluun.

Anniskelu pulloittain voi olla tarkoituksenmukaista esimerkiksi yksityistilaisuuksissa, joissa on paljon osanottajia. Henkilökunta annostelee tällöin alkoholijuoman asiakkaiden laseihin silmämääräisesti ko. juoman perusannoksen suuruisena. Alkoholijuomista laskutetaan tilaisuuden järjestäjää pulloanniskeluhinnan mukaan. Väkevien alkoholijuomien pulloittain anniskeluun pienille seurueille (2-4 henkeä) on suhtauduttava erittäin pidätty-

västi. Alkoholijuomien pulloittain anniskelussa henkilökunnan on otettava huomioon anniskelupaikan taso, toiminta-ajatus, asiakkaat ja ajankohta sekä tehokkaan valvonnan ja järjestyksenpidon vaatimukset. Pulloittain anniskelu ei saa johtaa liika-anniskeluun eikä asiakkaiden vahvaan päihtymystilaan.

Alkoholijuomien anniskelu ns. tuplina, tarkoittaen useamman annoksen samanaikaista anniskelua yhdelle asiakkaalle, on kielletty. Tuplien anniskelusta on kysymys myös silloin, kun asiakkaalle samanaikaisesti anniskellaan alkoholijuomaa kahdessa eri lasissa eli kaksi perusannosta. Tuplien anniskelukiellolla pyritään ehkäisemään asiakkaan nopea päihtyminen ja siitä aiheutuvat haitat. Henkilökunnalla on edellytykset seurata asiakkaan humalatilan kehitystä, kun alkoholijuomat anniskellaan asetuksessa vahvistettujen määrien mukaisesti.

1.11 Velaksi anniskelu ja kuitin antaminen

Alkoholijuomaa ei saa anniskella velaksi, panttia vastaan tai vaihtokaupalla.

Alkoholijuoman anniskelu velaksi on kuitenkin sallittua:

1) yhteisölle;
2) hotellissa asuvalle matkustajalle tai jos maksun periminen käteisellä juhla-, edustus-, tai muun vastaavan tilaisuuden laadun tai laajuuden vuoksi tuottaisi kohtuutonta hankaluutta sekä
3) muutoin yksityishenkilölle Valviran hyväksymiä luottojärjestelyjä noudattaen. (AlkoA 25 § 2 mom.)

Valvira on yksityishenkilöitä koskien hyväksynyt seuraavat luottojärjestelyt:

- kansainvälinen luottokortti
- kotimainen luottokortti, joka on hyväksytty muuallakin kuin Suomessa alkoholijuomien maksuvälineeksi.

Alkoholijuomat voidaan maksaa em. luottokorteilla sillä ehdolla, että kaikki ko. liikkeen laskut voidaan maksaa samalla kortilla.

Luvanhaltija tai henkilökunta ei saa lainata asiakkaille rahaa siinä tarkoituksessa, että he voisivat ostaa siellä alkoholijuomia. Korkein hallinto-oikeus on ratkaisukäytännössään todennut tämän menettelyn kielletyksi velaksi anniskeluksi.

Laki kuitintarjoamisvelvoitteesta käteiskaupassa (658/2013), edellyttää, että elinkeinonharjoittajan on tarjottava tavaran tai palvelun ostajalle maksusuorituksesta laadittu kuitti, jos maksu suoritetaan käteisellä rahalla tai siihen rinnastettavalla maksutavalla. Kuitti voidaan tarjota myös sähköisesti. Laki koskee kaikilla toimialoilla toimivia elinkeinonharjoittajia, joiden tilikauden liikevaihto on yli 10 000 euroa. Lakia valvovat poliisihallinto, verohallinto ja anniskelupaikkojen osalta aluehallintovirastojen alkoholitarkastajat.

Kuitissa on oltava seuraavat tiedot:

1) elinkeinonharjoittajan nimi, yhteystiedot ja y-tunnus
2) kuitin antamispäivä
3) kuitin tunnistenumero tai muu yksilöivä tieto
4) myytyjen tavaroiden määrä ja laji sekä palvelujen laji
5) tavaroista tai palveluista suoritettu maksu ja suoritettavan arvonlisäveron määrä verokannoittain taikka arvonlisäveron peruste verokannoittain.

1.12 Anniskelualue ja sen muuttaminen

Anniskelupaikassa alkoholijuomia saa anniskella ainoastaan lupaviranomaisen hyväksymällä anniskelualueella, jossa valvonta voidaan tehokkaasti järjestää. Anniskelualueeksi ei saa hyväksyä urheilu-, liikunta-, musiikki- tai muun niihin verrattavan tapahtuman yleistä katsomotilaa.

Anniskelualue on rajattava tai merkittävä niin, että raja on asiakkaiden selvästi havaittavissa, jollei anniskelualuetta voida muuten selvästi todeta. Kulkemista anniskelualueelle ja sieltä pois on voitava valvoa tehokkaasti. (AlkoL 21c § 3 mom.)

Anniskeltu alkoholijuoma on nautittava anniskelualueella. Alkoholijuomia ei saa viedä esim. tupakointitilaan eikä tupakointialueelle, mikäli se ei ole anniskelualuetta. Anniskeluun tai anniskelua varten ravintolaan toimitetun alkoholijuoman vähittäismyynti tai muu poiskuljettaminen anniskelupaikasta on kielletty (AlkoL 23 § 2 mom.). Kielto koskee myös terasseja ja erilaisten tapahtumien yhteyteen rakennettuja ulkotarjoilualueita. Jos anniskeluluvan haltija tai anniskelupaikassa töissä oleva luovuttaa anniskeltavaksi hankittua alkoholijuomaa pois vietäväksi, hänet voidaan tuomita rangaistukseen alkoholirikoksesta (rikoslaki 50 a luku).

1.12.1 Suunnitelma anniskelualueen rajaamisesta

Lupaviranomaiselle on esitettävä anniskelualueen rajaamista koskeva suunnitelma (AlkoL 21 c § 3 mom.). Suunnitelmaa koskeva lomake on saatavissa aluehallintovirastoista tai osoitteesta www.yrityssuomi.fi.

Kirjallinen suunnitelma anniskelualueen rajaamisesta pitää esittää lupaviranomaiselle aina, kun anniskelulupaa haetaan uuteen huoneistoon tai paikkaan. Suunnitelma on esitettävä myös silloin, kun jo toimivassa anniskelupaikassa otetaan käyttöön uusia anniskelualueita.

Tavanomaisen anniskelupaikan sisätiloissa anniskelualue on pääsääntöisesti selvästi todettavissa, koska asiakaskäyttöön tarkoitetut eri ravintolaosastot ja huonetilat ovat yleensä seinien rajaamat. Suunnitelma tulee kuitenkin aina laatia anniskelupaikan erityisolosuhteet huomioon ottaen.

Anniskelupaikassa on myös sellaisia tiloja, joita ei ole tarkoitettu liikkeen tarjoilualueeksi ja joita ei tämän vuoksi hyväksytä anniskelualueeksi. Tällaisia tiloja ovat henkilökunnan tilat, asiakkaiden wc-tilat sekä käytävät ja portaikot. Asiakkaille on tehtävä selväksi esimerkiksi kyltein tai tiedottein, mitkä tilat eivät ole anniskelualuetta.

Anniskelualueen rajaamista koskeva suunnitelma tulee tehdä erityisen huolellisesti silloin, kun anniskelupaikka sijaitsee esimerkiksi konserttisalin tai urheiluhallin yhteydessä taikka kyseessä on yleisötapahtuman tilapäinen anniskelupaikka. Laki kieltää tällaisissa tilanteissa hyväksymästä anniskelualueeksi yleistä katsomotilaa. Suunnitelmassa tulee esittää, millä tavoin edellä mainituissa anniskelupaikoissa anniskelualueen rajaaminen käytännössä toteutetaan. Rajaaminen on toteutettava siten, että asiakkaiden on helppo havaita se. Lisäksi anniskelualue pitää rajata erilaisin rakentein tai välinein niin, että aluetta voidaan valvoa tehokkaasti eikä asiakkaiden ole helppo kuljettaa alkoholijuomia pois anniskelualueelta.

Myös terassien kohdalla anniskelualueen rajaamista koskevan suunnitelman tulee antaa selkeä kuva rajauksen näkyvyydestä ja riittävyydestä. Ulkoterassin rajaamisen kannalta on merkitystä sillä, miten anniskelu ulkoalueelle on järjestetty ja kuinka tehokkaasti anniskelua siellä voidaan valvoa. Esimerkiksi jos terassilla on itsepalvelu taikka terassin ja anniskelupaikan välissä on katu- tai puistokäytävä, anniskelualueen rajaamiseen ja anniskelun valvontaan muutenkin on kiinnitettävä erityistä huomiota. Jos terassia sekä kulkua sinne ja sieltä pois ei voida ravintolan sisältä valvoa tehokkaasti, lupaviranomainen voi edellyttää, että alkoholijuomat anniskellaan terassilla pöytiin tai että sinne perustetaan oma myyntipiste. Anniskelualueen rajaamisjärjestelyt ovat tärkeitä omavalvontasuunnitelman kannalta. Anniskelualueen selkeä rajaaminen, joka on suunniteltu ja toteutettu hyvin toimivaa omavalvontaa silmällä pitäen, mahdollistaa säännösten mukaisen anniskelun.

1.12.2 Anniskelualueen muuttaminen

Anniskelualueen muutokset voivat koskea anniskelupaikan sisätiloja tai ulkotiloja taikka anniskelupaikasta erillään olevien rakennusten tiloja. Muutokset voivat olla pysyviä tai tilapäisiä.

Anniskelupaikan sisätiloissa tehtäviä muutoksia ovat esimerkiksi ravintolasalin tai muiden osastojen laajentaminen siten, että anniskelukäyttöön otetaan uutta huonetilaa. Hotelliravintoloissa anniskelualueeseen voi kuulua mm. aulatiloja, matkustajahuoneita, kokous- ja kabinettitiloja sekä saunan yhteydessä olevia pukuhuone- ym. tiloja. Muutoksessa voi olla kysymys myös anniskelualueen supistamisesta.

Anniskelualuetta voidaan muuttaa luvanhaltijan ilmoituksen perusteella. Anniskelualueen muuttaminen edellyttää kuitenkin lupaviranomaisen luvan, jos muutos on anniskelun valvonnan kannalta merkittävä (AlkoL 21c § 4 mom.).

Anniskelualueen muutos on käsiteltävä aina lupahakemuksena, jos:

1) anniskelulupa on myönnetty tilapäisesti,
2) anniskelualuetta laajennetaan ulkotiloissa,
3) anniskelualuetta laajennetaan toiseen rakennukseen. (AlkoA 22 § 1 mom.)

Anniskelupaikan sisätiloissa toteutettavat anniskelualueen muutokset ovat yleensä anniskelun valvonnan kannalta sellaisia, että lupaviranomainen voi käsitellä ne ilmoituksen perusteella. Jos ravintolaan esimerkiksi teh-

dään tupakointikoppi, joka supistaa anniskelualuetta ja vähentää asiakaspaikkoja, anniskelualueen muutos voidaan käsitellä ilmoituksen perusteella.

Ilmoitus anniskelualueen muutoksesta pitää toimittaa lupaviranomaiselle vähintään kolme viikkoa ennen muutoksen suunniteltua käyttöönottoa. Lupaviranomaisen pitää ilmoittaa kahden viikon kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta, hyväksytäänkö ilmoitus. (AlkoA 22 § 2 mom.)

Ilmoitukseen sekä lupahakemukseen (lomake on saatavissa aluehallintovirastoista tai osoitteesta www.yrityssuomi.fi) on liitettävä anniskelualueen muutoksesta seuraavat tiedot ja selvitykset:

1) selvitys siitä, onko anniskelualueen muutos pysyvä vai tilapäinen;
2) ajankohta, jolloin anniskelualueen muutos on suunniteltu otettavaksi käyttöön;
3) selvitys luvanhaltijan käyttöoikeudesta muutosta koskevaan alueeseen (esim. vuokrasopimus);
4) selvitys siitä, mihin tilaan anniskelualueen muutos sijoittuu anniskelupaikassa;
5) anniskelualueen muutosta koskevat piirustukset tai rakennuslupapiirustukset silloin, kun muutos edellyttää rakennusluvan;
6) uuden tai muutettavan anniskelualueen asiakaspaikkamäärä;
7) suunnitelma uuden tai muutettavan anniskelualueen rajaamisesta;
8) selvitys siitä, miten alkoholijuomien anniskelu ja sen tehokas valvonta uudella tai muutettavalla anniskelualueella järjestetään toimittamalla henkilökuntasuunnitelma.

Lupaviranomainen voi alkoholilain 21 c ja d §:n nojalla kieltää muutoksen käyttöönottamisen tai määrätä sille rajoituksia tai ehtoja (AlkoA 22 § 5 mom.). Lupaviranomainen voi rajoittaa anniskeluaikaa, anniskelualuetta, anniskeltavien alkoholijuomien lajeja tai asiakaspaikkojen lukumäärää. Lupaviranomainen voi myös asettaa anniskelun valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tarpeellisia ehtoja, jos anniskelupaikan sijainnin tai muiden erityisten olosuhteiden sekä luvanhaltijan henkilökunnan määrästä ja tehtävistä ja anniskelualueen rajaamisesta esittämien suunnitelmien perusteella on ilmeistä, että anniskelua ei voida kohtuudella valvoa. (AlkoL 21 d § 1 mom.)

1.13 Keittiöalkoholi

Ravintola voi hakea lupaa keittiöalkoholin käyttämiseen ruoanvalmistuksessa. Keittiöalkoholijuomat on tarkoitettu yksinomaan ruoanvalmistamiseen, ja ne ovat alkoholiverottomia. Verottoman keittiöalkoholin käyttö juomien tai juomasekoitusten valmistamiseen on kielletty. Kiellon rikkominen johtaa käyttö- ja anniskeluluvan peruuttamiseen.

Lupaa on haettava Valvirasta. Luvan saaminen edellyttää, että keittiöalkoholin tarve on perusteltua ja käyttöpaikka täyttää sille asetetut vaatimukset.

Hakemukseen on liitettävä selvitys alkoholin käyttötarkoituksesta ja vuotuisesta ostotarpeesta (alkoholilajit ja litrat lajeittain, ruokareseptit).

Keittiöalkoholin käytöstä ja varastosta on pidettävä kirjaa ja luvanhaltijan kirjanpidosta on kyettävä jälkikäteen selvittämään käytetyn alkoholin määrä ja laatu.

Keittiöalkoholin käyttöluvan hakeminen pienimuotoiseen ruoanvalmistukseen ei kannata, sillä luvasta peritään lupamaksu ja vuotuinen valvontamaksu.

Myös anniskelua varten hankittuja alkoholijuomia voidaan siirtää tositteellisesti keittiöön ja käyttää niitä ruoan valmistuksessa. Anniskelujuomia saadaan käsitellä ruoan valmistuksessa raaka-aineena, jolloin niiden käyttö sisällytetään ruoan hintaan tai anniskella osana ruoka-annosta ja laskuttaa alkoholihinnaston mukaisesti. Kuten keittiöalkoholin, myös anniskelua varten hankittujen alkoholijuomien käyttämisestä ruoan valmistukseen on pidettävä kirjaa ja luvanhaltijan kirjanpidosta on kyettävä jälkikäteen selvittämään käytetyn alkoholin määrä ja laatu.

1.14 Anniskelussa käytettävät mittauslaitteet

Alkoholijuomien määrän mittaamiseen on käytettävä virallisesti tarkastettuja eli varmennettuja mittauslaitteita (Mittauslaitelaki 707/2011 ja mittauslaitedirektiivi 2004/22/EY).

Mitta-astiat (siirtomitat eli ns. viinamitat esim. 12 cl, 8 cl, 4cl, 2cl, 1,5 cl, 1 cl) on varmennettava ennen niiden käyttöön ottamista. Uusintatarkastusta ei tarvita, jos varmennusleima on luettavissa ja mitta vahingoittumaton.

Alkoholijuomamittarit (viina-, viini-, olut-, siideri- ja lonkeromittarit) on varmennettava joka kolmas vuosi ja aina kun sinetit on murrettu tai mittarin tarkkuutta epäillään.

Hyväksyttyjen mittaviivallisten anniskeluastioiden (viivamitta / vakiolasi) käyttö on vaihtoehto viinamittojen ja alkoholijuomamittareiden käytölle. Perinteiset kansallisesti hyväksytyt vakiolasit ovat olleet olut- ja siiderilaseja. Mittauslaitedirektiivin (MID) mukaiset viivamittojen hyväksynnät voivat koskea kaikkia annoskokoja ja alkoholijuomalaatuja. Uudet käyttöönotettavat viivamitat tulee olla MID-hyväksyttyjä. Käytettäessä hyväksyttyjä mittaviivallisia anniskeluastioita juoma on annosteltava aina viivaan asti.

Anniskelun mittauslaitteille tehtävät tarkastukset ilmenevät alla olevasta taulukosta.

ANNISKELUN MITTAUSLAITTEIDEN TYYPPI- JA MÄÄRÄAIKAIS-TARKASTUKSET				
Mittauslaite	**Tyyppi-tarkas-tus / -hyväk-syntä**	**Ensi-tar-kastus**	**Määräaikais-tarkastus**	**Määräaikais-tarkastusväli**
Pullonsuumittari	-	x	x	3 vuotta
Olut / siiderimittari	x	x	x	3 vuotta
Alkoholijuomamittari	x	x	x	3 vuotta
Alkoholimitta-astia (siirtomitta)	-	x	-	-
Vakiolasi (viivamitta)	x	x	-	-

Vanhoissa alkoholimitoissa kansallinen ensitarkastusmerkintä koostuu kruunumerkistä, vakauksen vuosiluvun kahdesta viimeisestä numerosta (esim. 06) ja vakaajan numerosta (xx).

Mittauslaitedirektiivin (MID) mukaisesti hyväksytyissä mittauslaitteissa on vaatimustenmukaisuusmerkintä, joka koostuu CE -merkistä, täydentävästä metrologisesta merkinnästä (M), laitteen valmistusvuoden kahdesta viimeisestä numerosta (esim. 07) ja ilmoitetun tarkastuslaitoksen tunnusnumerosta (esim. 0424).

Suomalainen määräaikaisvarmennuksen merkki on mittauslaitteeseen lyöty leima tai tarra, jossa on kruunumerkki ja varmennuksen ajankohta.

Virallisen määräaikaistarkastuksen voi tehdä ja sitä koskevan merkinnän kiinnittää ainoastaan hyväksytty tarkastuslaitos. Sinetöintien poistaminen tai rikkominen esimerkiksi panimoiden toimesta mitätöi tehdyn varmennuksen.

Turvallisuus- ja kemikaalivirasto (Tukes) sekä aluehallintovirastot valvovat, että alkoholijuomien anniskelussa käytetään laillisia mittauslaitteita. Varmentamattoman laitteen käytöstä voidaan tuomita sakkorangaistukseen. Lisätietoja mittauksista ja mittauslaitteiden varmentamisesta löytyy osoitteesta www.tukes.fi.

1.15 Alkoholin kaupallinen maahantuonti anniskelua varten

Anniskeluluvan haltija saa tuoda maahan anniskeluluvassa tarkoitettuja alkoholijuomia anniskelua varten tehtyään Valviralle ilmoituksen toimimisestaan maahantuojana (AlkoL 8 §). Ilmoitus on toimipaikkakohtainen.

Ilmoitus tehdään lomakkeella, joka löytyy osoitteesta www.valvira.fi. Ilmoituksen käsittelystä peritään 500 euron maksu ja toimipaikkaan lähetetään kirje ilmoituksen vastaanottamisesta. Tämä kirje esitetään tullille maahantuonnin yhteydessä.

Maahantuojalla on vastuu maahantuomistaan alkoholijuomista (AlkoL 43 §). Valvira ohjaa ja valvoo tämän vastuun toteutumista. Maahantuojan velvollisuutena on raportoida kuukausittain Valviralle.

Alkoholijuoma on maahantuotaessa ilmoitettava verotettavaksi. Veron kantaa tulli. Alkoholijuoman maahantuontia pidetään laittomana, jos siitä ei ole suoritettu Suomessa alkoholiveroa. Tällaisen juoman anniskelu johtaa anniskeluluvan peruuttamiseen.

1.16 Tietojen keräys ja raportointivelvollisuus

Luvanhaltijan velvollisuutena (AlkoL 44 §) on valvontaa varten ilmoittaa lupaviranomaiselle neljännesvuosittain myynti- ja henkilökuntatiedot.

Jokaisen luvanhaltijan on toimitettava tiedot aluehallintovirastolle ilmoituskautta seuraavan kuukauden kymmenenteen päivään mennessä. Tilapäisissä luvissa ilmoitus on kuitenkin toimitettava 30 päivän kuluessa toiminnan päättymisestä. Aluehallintovirastot tallentavat ilmoituksen tiedot alkoholielinkeinorekisteriin. Luvanhaltija voi täyttää ja palauttaa ilmoituslomakkeen joko paperimuodossa, jolloin lomakkeen saa osoitteesta www.yrityssuomi.fi tai sähköisesti osoitteessa www.valvira.fi.

Jos ilmoituskaudella ei ole ollut myyntiä eikä ravintolatoiminnan keskeytyksestä ole ilmoitettu lupaviranomaiselle, on neljännesvuosi-ilmoitus annettava määräajassa ilmoituksin, että kaudella ei ole ollut myyntiä.

Oikeiden tietojen lähettämisen laiminlyöntiä pidetään yrittäjän luotettavuuskysymyksenä ja siis alkoholilain 22 §:n 1 momentin 1 kohdan tarkoittamana rikkomuksena, jonka nojalla voidaan lupa jopa peruuttaa toistuvissa tapauksissa. Mikäli ravintola ei kehotuksen jälkeen ole toimittanut valvontailmoitusta, lupaviranomainen ryhtyy sanktiotoimenpiteisiin.

Tietojen saaminen on koko alan kannalta tärkeää, koska niiden avulla voidaan seurata alan kehitystä sekä ehkäistä harmaata taloutta ja talousrikollisuutta.

1.17 Tupakka-asiat ravintolatoiminnassa

Hallituksen esitys uudeksi tupakkalaiksi on eduskunnan käsiteltävänä tätä kirjoitettaessa, joten tämän luvun asioihin saattaa tulla muutoksia jo keväällä 2016.

Tupakkatuotteita saa myydä tai muutoin luovuttaa vain myyntipaikan sijaintikunnan myöntämän vähittäismyyntiluvan perusteella. Tupakkatuotteiden myyjän on voitava jatkuvasti valvoa ostotilannetta. Vähittäismyyntilupa voidaan myöntää määräajaksi, jos toiminta on määräaikaista. Määräaikainen lupa voidaan myöntää enintään vuodeksi. (Tupakkalaki 693/1976 10 b §)

Kunta myöntää kirjallisesta hakemuksesta myyntipaikkakohtaisen vähittäismyyntiluvan elinkeinotoiminnassa tapahtuvaan tupakkatuotteiden myyntiin. Luvan myöntäminen edellyttää, että hakija on esittänyt tupakkatuotteiden myyntiä koskevan hyväksyttävän omavalvontasuunnitelman.

Hakijan on esitettävä myös säännökset täyttävä selvitys tupakkatuotteiden ja tupakointivälineiden sijoittelusta tupakkatuotteiden myyntipisteessä ja osoitettava kykenevänsä vastaamaan riittävästä valvonnasta. Liikennevälineessä tapahtuvaan tupakkatuotteiden myyntiin luvan myöntää luvanhakijan kotikunta. (Tupakkalaki 10 b §)

Tupakan, tupakkatuotteiden, tupakkajäljitelmien, tupakan vastikkeiden ja tupakointivälineiden mainonta, epäsuora mainonta ja muu myynninedistäminen on kielletty (Tupakkalaki 8 § 1 mom.). Tupakkatuotteita tai niiden tavaramerkkejä ei saa pitää esillä tupakan, tupakkatuotteiden, tupakan vastikkeiden, tupakkajäljitelmien eikä tupakointivälineiden vähittäismyynnissä (Tupakkalaki 8 a §:n 1 mom.). Kielto koskee myös ravintolatiloja.

Ravintolan tai muun ravitsemisliikkeen sisätiloissa tupakointi voidaan sallia ainoastaan tupakointiin hyväksytyssä erillisessä tupakointitilassa. Tällöin on kuitenkin huolehdittava siitä, ettei tupakansavu pääse kulkeutumaan sille alueelle, jolla tupakointi on kielletty. Ruoan ja juoman tarjoilu ja nauttiminen on kielletty tupakointitilassa (Tupakkalaki 13 b §). Elinkeinonharjoittajan on laadittava omavalvontasuunnitelma, jossa esitetään, miten tupakointitilan toimivuus varmistetaan ja miten tupakointitilan olosuhteita ja järjestystä voidaan valvoa sen ulkopuolelta (Tupakkalaki 13 d §:n 2 mom.).

Jos elinkeinonharjoittaja sallii tupakoinnin ravitsemisliikkeensä ulkona olevassa tarjoilutilassa tai muualla hallinnassaan olevalla ulkoalueella, hänen on huolehdittava, ettei tupakansavu kulkeudu sieltä avoimen ikkunan, oven, muun aukon tai ilmanvaihdon kautta ravitsemisliikkeen sisätiloihin (Tupakkalaki 12 §:n 2 mom.).

Tupakointi on kielletty ulkoalueilla järjestettävien yleisten tilaisuuksien katoksissa ja katsomoissa sekä muissa tilaisuuden seuraamiseen välittömästi tarkoitetuissa tiloissa, joissa osallistujat oleskelevat paikoillaan (Tupakkalaki 12 §:n 1 mom. 8 kohta). Tupakointikielto koskee ravitsemisliikkeen terassia ja muuta ulkoaluetta, jos asiakkaat seuraavat paikoiltaan ohjelmaa, joka ei kuulu ravitsemisliikkeen tavanomaiseen toimintaan.

Tupakkalaissa on säädetty siitä, kuinka väestöä tulee suojata ympäristön tupakansavun aiheuttamilta terveyshaitoilta. Ravintolatoiminnassa on noudatettava myös muita tupakkalain säännöksiä soveltuvin osin. Tupakkalaissa tarkoitettujen tuotteiden myyntiä ja mainontaa valvovat kunnat sekä Valvira.

2. Alkoholijuomien mainonta ravintolassa

2.1 Yleiset periaatteet

Väkevien alkoholijuomien mainonta on sallittua anniskelupaikan sisätiloissa, jos siellä on lupa niiden anniskeluun. Se ei saa olla hyvän tavan vastaista, kuluttajien kannalta sopimatonta tai harhaanjohtavaa. Mainonta ei saa olla näkyvillä ravintolan ulkopuolelta (ulkokyltit, ikkunateippaukset, lehti-ilmoitukset, ravintolan verkkosivu, sosiaalinen media). Mainonnan ei tarvitse rajoittua vain anniskelualueelle, vaan mainoksia saa olla myös

esimerkiksi anniskelupaikan käytävä-, wc- tai muissa sellaisissa tiloissa, joista ne eivät näy ravintolan ulkopuolelle.

Pääsääntö on, että mietojen (enintään 22 tilavuus-%) alkoholijuomien mainonta on sallittua. Sallittua on mietojen alkoholijuomien tuotenimien ja tunnusten käyttö sekä hintatietojen antaminen. Kielletyksi mainonta muodostuu mm. silloin, kun se kohdistetaan alaikäisiin tai siinä käytetään hyvän tavan vastaisia tai sopimattomia myynninedistämiskeinoja. Markkinoinnin kokonaisvaikutelma on usein ratkaiseva arvioitaessa, milloin toimintaa on pidettävä lainvastaisena. Mainontaa ja myynninedistämistä on paitsi perinteinen mediamainonta, myös muu kuluttajille suunnattu kaupallinen tiedottaminen, kuten hinnastojen ja muiden tuotetietojen antaminen tai väkevien juomien tunnuksilla varustettujen mainosesineiden jakaminen.

Tarkempia tietoja alkoholijuomien mainonnasta saa Valviran ohjeesta alkoholimainonnasta (10/2014).

2.2 Alkoholijuomien hinnoittelu ja hintailmoittelu

Alkoholilaissa alkoholijuomien hinnoittelulle ei ole asetettu ylä- eikä alarajaa. Alkoholilain 33 a §:n mukaan paljousalennuksen antaminen sekä "happy hour" -markkinointi anniskelupaikan ulkopuolella on kiellettyä.

2.2.1 Hinnoittelu

Alkoholilain 33 a §:n 1 momentin mukaan kahta tai useampaa alkoholijuomapakkausta tai -annosta ei saa tarjota paljousalennuksella eli yhteiseen hintaan siten, että erikseen ostettuna samojen hyödykkeiden yksikköhinta on kalliimpi. Anniskelussa pääsääntö on, että alkoholijuomaa saadaan anniskella asiakkaalle kerrallaan vain yksi annos. Tämän vuoksi paljousalennuksen antaminen anniskelussa ei yleensä tule esille.

Kielto myydä paljousalennuksella koskee lain perustelujen mukaan myös sellaisia "kaksi yhden hinnalla" -tarjouksia, joissa alkoholijuomaa tarjotaan samanaikaisesti kahdelle henkilölle tilattuna halvemmalla kuin yksittäin tilattuna. Säännös ei kuitenkaan estä ravintolaa myymästä esimerkiksi yksityistilaisuuteen alkoholia ravintolan listahintaa halvemmalla, kunhan alempi hinnoittelu ei edellytä tietyn alkoholimäärän ostamista.

Säännös ei myöskään koske tilannetta, jossa samaa alkoholijuomaa myydään eri pakkauksissa, esimerkiksi 0,33 litran ja yhden litran pulloissa. Isommassa pakkauksessa alkoholijuoma saa olla litrahinnaltaan halvempi kuin pienemmässä pakkauksessa. Tämä koskee mm. oluen sekä puna- ja valkoviinin hinnoittelua, kun niitä anniskellaan laseittain tai pulloittain.

Juoma-annoksia mainostettaessa on kerrottava annoksen koko ja juomasekoituksen sisältämän alkoholijuoman määrä. Ilmoituksessa tulee mainita, kuinka paljon senttilitroina on esimerkiksi ”iso tuoppi” olutta tai ”lasi” punaviiniä. Suositeltavaa on aina mainita annoksen hinta. Anniskelupaikassa tulee olla ainakin pyynnöstä saatavilla hintatiedot kaikista paikassa myytävistä juomista.

Alkoholijuoma-annoksen hinta saa olla muuttuva. Hinnoittelun muutosperusteena voi olla esimerkiksi jokin objektiivisesti havaittava tapahtuma. Hinnoitteluperusteet on tällöin kerrottava selkeästi, ja muutoksen pitää koskea kaikkia asiakkaita tasapuolisesti. Sallittua on esimerkiksi oluen hinnan alentaminen 20 sentillä per maali tietyn urheilukilpailun televisioesityksen aikana tai oluen hinnan sitominen ulkoilman lämpötilaan terassilla. Koska kyseessä on alennettu hinta, joka ei ole voimassa vähintään kahta kuukautta yhtäjaksoisesti, sitä ei voi mainostaa ravintolan ulkopuolella (katso jäljempänä kohta 2.2.2).

Ravintola voi hinnoitella alkoholijuoman normaalia edullisemmaksi silloin, kun kysymyksessä on selkeästi rajattu ryhmä kuten kanta-asiakkaiksi rekisteröityneet henkilöt. Erityiset kanta-asiakashinnat ovat siten sallittuja. Kanta-asiakasilmoittelussa pitää kuitenkin noudattaa jäljempänä kerrottuja tarjoushinnan ilmoittamista koskevia säännöksiä.

Paljousalennuskieltoa sovelletaan myös edellä mainittuun kahden hinnan järjestelmään. Toisin sanoen kuluttajan on kyseisen hinnoitteluryhmän sisällä saatava ostaa yksittäinen tuote tarjoushintaan, esimerkiksi kanta-asiakkaan tai etukorttilaisen tulee voida ostaa yksittäinen tuote kanta-asiakkaan etuhintaan.

Jos elinkeinonharjoittaja käyttää **bonus- ja muita vastaavia hyvitysjärjestelmiä**, ja alkoholijuomat ovat osa hyvitystä tuottavista tuoteostoista, on noudatettava seuraavia ehtoja:

- Bonus-järjestelmää ei saa rajata koskemaan pelkästään alkoholijuomia. Järjestelmän on katettava kaikki asiakkaan tietyllä aikavälillä anniskelupaikassa tekemät ostot.
- Hyvityksen on oltava euromääräinen ja määrältään maltillinen, eikä sitä saa antaa asiakkaalle alkoholijuomana.
- Asiakkaalla tulee olla vapaus valita, mitä tuotteita tai palveluja hän euromääräisellä hyvityksellä anniskelupaikassa lunastaa.
- Bonus-järjestelmää ei saa markkinoida siten, että myös alkoholijuomat kerryttävät hyvitystä.

Lupaviranomainen valvoo bonusjärjestelmän lainmukaisuutta ja annettujen ohjeiden noudattamista. Luvanhaltijan on annettava selvitys bonusjärjestelmän käytöstä, jos lupaviranomainen pyytää sitä.

2.2.2 Alkoholijuomien tarjoushinnoista ilmoittaminen

Anniskelupaikasta ulospäin suunnattua mietojen alkoholijuomien hintailmoittelua rajoittavat alkoholilain 33 a §:n säännökset. Niiden mukaan alkoholijuomien tarjoushintojen ilmoittaminen anniskelupaikan ulkopuolella on kiellettyä, jos tarjous on voimassa alle kaksi kuukautta. Ratkaisevaa on hinnan yhtäjaksoinen voimassaoloaika. "Happy hour" -tarjoukset ovat yleensä voimassa joitakin tunteja kerrallaan. Tällöin ei täyty lain vaatimus kahden kuukauden yhtäjaksoisesta voimassaoloajasta.

Alle kaksi kuukautta voimassa olevia alkoholijuomien tarjoushintoja ja happy hour -hintoja ei saa asettaa näkymään anniskelupaikasta ulospäin kuten oveen, ikkunaan tai kadulle eikä niistä saa ilmoitella esim. lehdissä, ravintolan kotisivuilla tai kanta-asiakasviestinnässä. Alkoholia koskeva tar-

joushintailmoittelu on sallittua vain silloin, kun tarjous on yhtäjaksoisesti voimassa vähintään kahden kuukauden ajan. Jos esimerkiksi jäsenkortilla saatava kanta-asiakastarjous tai etukuponkia vastaan saatava tarjous ei ole yhtäjaksoisesti voimassa vähintään kahta kuukautta, siitä ei saa ilmoitella. Jotta ilmoituksessa mainitun alkoholijuoman hinnan voimassaoloajasta ei syntyisi epäselvyyttä, markkinoinnissa on syytä mainita hinnan voimassaoloaika.

Koska alkoholijuomien hinnoittelu sinänsä on vapaata, tarjoushinnat ja happy hour -tarjoukset ovat sallittuja, mutta niistä saadaan ilmoitella vain anniskelupaikan sisällä. Valvira on antanut asiassa erillisen ohjeen nro 9/2012 ”Alkoholijuomien tarjoushintailmoittelu”.

2.3 Sopimaton myynninedistäminen

Valvira ja aluehallintovirasto voivat puuttua alkoholilain 33 §:n 2 momentin 7 kohdan nojalla alkoholijuomien mainontaan ja myynninedistämiseen, jos se katsotaan hyvän tavan vastaiseksi, siinä käytetään kuluttajan kannalta sopimatonta menettelyä tai se on harhaanjohtavaa.

Alkoholimainonta, jolla asiakkaita houkutellaan ilmaisen alkoholijuoman avulla tai tehdään tarjouksia, joiden mukaan alkoholijuomia saa sitä edullisemmin, mitä enemmän niitä juo, on kielletty. Niin ikään kiellettyä on järjestää ravintolassa yleisölle alkoholijuomien maistiaisia. Tällainen mainonta vetoaa helposti ns. heikkoihin kuluttajaryhmiin, kuten nuoriin tai alkoholijuomien suurkuluttajiin, ja voi houkutella lisäämään harkitsemattomasti alkoholinkulutustaan.

Esimerkkejä sopimattomasta ja **kielletystä** myynninedistämisestä:

- ”Ensimmäinen juoma ilmaiseksi”, ”Arvomme ilmaisia juomia”,
- Ravintolan myymät ”paketit”, joihin sisältyy oikeus nauttia rajoituksetta alkoholijuomia: esim. ”VIP-lipulla alkoholijuomia vapaasti” tai ”Tasarahalla niin paljon kuin ehdit juoda”,
- ”Kaksi juomaa yhden hinnalla”,
- Kanta-asiakaskortit, olutpassit ym. tositteet, joihin kerätään leimoja: esim. ”Joka kymmenes olut ilmaiseksi”, ”Joka viides juoma puoleen hintaan”,
- Kuluttajille esimerkiksi kadulla jaettu lipuke; ”tällä kupongilla olut tai siideri ilmaiseksi ravintolassa X”
- Oluenjuontikilpailut ja muut vastaavat tapahtumat, joissa juomana on alkoholijuoma.

Luvanhaltija voi kuitenkin tarjota asiakkailleen mietoa alkoholijuomaa maksutta, jos se tapahtuu yllätyksellisesti vieraanvaraisuuseleenä. Esimerkiksi jonkin merkittävän tapahtuman johdosta talo tarjoaa kierroksen mietoa alkoholijuomaa ravintolassa juuri sillä hetkellä oleville asiakkaille.

Vieraanvaraisuustarjoilusta ei saa tiedottaa etukäteen esimerkiksi lehtiilmoituksilla tai tekstiviesteillä. Ilmaistarjoilun on oltava täysin satunnaista ja tarjottavan juoman määrän on oltava kohtuullinen. Tarjoilua ei saa järjestää säännöllisesti siten, että asiakkaat tietävät ilmaistarjoilun ajankohdan, vaikka siitä ei julkisesti tiedotettaisikaan.

Avatessaan uuden ravintolan luvanhaltija voi järjestää kutsuvieraille avajaisjuhlan. Tällaiseen tilaisuuteen luvanhaltija voi kutsua erityisesti sukulaisiaan, ystäviään, yhteistyökumppaneita ja ravintola-alan edustajia. Paikalle henkilökohtaisesti kutsutut henkilöt ovat luvanhaltijan vieraita, joille luvanhaltija vieraanvaraisuuteen liittyen voi tarjota maksutta ruokaa ja juomia. Tässä on kysymys luvanhaltijan edustustilaisuudesta eikä tilaisuudesta, jonka tarkoituksena on edistää alkoholijuomien myyntiä. Tilaisuudessa tulee kuitenkin normaaliin tapaan noudattaa anniskelusäännöksiä.

Luvanhaltija voi järjestää ravintolassa muunkinlaisia edustustilaisuuksia. Esimerkiksi liikeneuvottelujen yhteydessä voidaan tarjota maksutta ruokaa ja alkoholijuomia. Se, katsotaanko tilaisuus luvanhaltijan edustamiseen liittyväksi vai onko kysymys kuluttajiin kohdistuvasta alkoholijuomien myynninedistämisestä, on ratkaistava kussakin yksittäistapauksessa erikseen tilaisuuden luonteen ja laajuuden perusteella.

2.4 Arpajaiset ja yleisökilpailut

Anniskelupaikassa voidaan järjestää pelejä, arpajaisia ja kilpailuja, kunhan ne eivät millään tavalla liity alkoholijuomiin eikä niiden palkintoina käytetä alkoholijuomia. **Sellainen alkoholin myynninedistäminen, jossa käytetään kuluttajan osallistumista peliin, arpajaisiin tai kilpailuun, on kuitenkin kielletty**. Esimerkiksi anniskeluluvan haltija ei voi järjestää peliä, arpajaisia tai kilpailua, jossa on palkintona alkoholijuomaa. Myös muut alkoholijuomiin liittyvät pelit, arpajaiset ja kilpailut ovat kiellettyjä, vaikka niiden palkintona ei käytettäisi alkoholijuomaa. Pelin, arpajaisten tai kilpailun toteuttamistavalla ei ole merkitystä; kielto koskee niin internetissä kuin esimerkiksi anniskelupaikassa järjestettäviä, tavalla tai toisella alkoholijuomiin liittyviä pelejä, kilpailuja ja arpajaisia. Myöskään sillä ei ole merkitystä, riippuuko voitto sattumasta vai edellyttääkö se kilpailijan taitojen tai kykyjen arvioimista.

2.5 Kylkiäiset ja yhdistetyt tarjoukset

Alkoholijuoman ostajalle ei saa antaa kaupan päälle muuta tuotetta, jolla ei ole ilmeistä asiallista yhteyttä alkoholijuomaan. Esim. drinkki ja sen koristeet liittyvät selkeästi yhteen alkoholin nauttimistapahtumassa.

Vakiintuneessa ratkaisukäytännössä on katsottu, että anniskeluravintolan tarjous, jossa ruoka-annos ja mieto alkoholiannos myydään yhteishinnalla, on sallittu alla mainituin edellytyksin:

- Tarjous koskee vain yksittäistä alkoholijuoma-annosta. Samalla on kerrottava, että valittavana on myös alkoholiton vaihtoehto.
- Juomaa ei saa mainostaa ilmaisena tai kaupan päälle tulevana, juoma ei ole ”ilmainen”, koska asiakas maksaa siitä yhteishinnan.
- Alkoholijuoma ei saa olla tarjouksen ilmoittelussa pääsanomana.

Sallittua on:

- Sisällyttää pääsylipun hintaan yksi annos samalla käyntikerralla tarjottavaa mietoa alkoholijuomaa. Samalla on kerrottava, että valittavana on

myös alkoholiton vaihtoehto. Juomaa ei saa mainostaa ”ilmaisena”, koska asiakas maksaa siitä pääsylipun hinnassa.
- Sisällyttää anniskelupaikassa järjestettävän merkittävän ohjelmallisen tilaisuuden tai tapahtuman yhteydessä ravintolan myymän ohjelmalipun hintaan yksi mieto alkoholijuoma-annos mahdollisena tervetuliaisjuomana sekä ateriajuomina rajattu, kohtuullinen määrä mietoja alkoholijuomia. Tarjolla tulee olla myös alkoholiton vaihtoehto. Ohjelmalipun hintaan ei saa sisällyttää väkeviä alkoholijuomia.

Kun markkinoidaan ravintolan esimerkiksi ruokaa, alkoholijuomaa ja ohjelmapalveluja sisältäviä paketteja, tulee ottaa huomioon, ettei kukaan muu kuin luvanhaltija saa myydä näitä paketteja. Ravintolan ja kuluttajan välissä ei siis saa olla muuta tahoa, joka ostaa alkoholia sisältävän paketin ravintolalta ja myy sen edelleen kuluttajille, koska alkoholijuoman vastikkeellinen välittäminen on rikoslaissa säädetty rangaistavaksi.

Alkoholiostoihin liittyvät yhdistetyt tarjoukset ja kylkiäiset ovat kuluttajan kannalta sopimatonta markkinointia, mikäli alkoholijuoman kanssa yhdessä tarjottujen tuotteiden tai kylkiäisten avulla houkutellaan ostajaa lisäämään alkoholiostojen määrää. Tämä tarkoittaa sitä, että kylkiäisellä ei saa palkita ostajaa siitä, että tämä lisää alkoholiostojensa määrää. Kylkiäistuote voidaan anniskelussa täten yhdistää ainoastaan yhteen alkoholiannokseen.

2.6 Kanta-asiakastilaisuudet

Luvanhaltija voi satunnaisesti järjestää kanta-asiakkaille suljettuja ajallisesti tarkoin rajattuja tilaisuuksia, joissa kanta-asiakkaille saadaan tarjoilla maksutta kohtuulliseksi katsottava määrä mietoa alkoholijuomaa. Satunnaisuudella tarkoitetaan tässä 1–2 tilaisuutta vuodessa.

Kanta-asiakkaalta edellytetään olemassa olevaa asiakassuhdetta. Kanta-asiakastilaisuuteen kutsu on lähetettävä etukäteen ja sen on oltava henkilökohtainen. Kanta-asiakkaana ei pidetä henkilöä, joka on saapunut ravintolaan paikalle ja rekisteröityy vasta tällöin ravintolan kanta-asiakkaaksi saadakseen ilmaistarjoilua.

Tilaisuudessa saadaan tarjoilla kanta-asiakkaille maksutta vain mietoa alkoholijuomaa. Väkevän alkoholijuoman tarjoamista vastikkeetta kuluttajan asemassa oleville kanta-asiakkaille on pidettävä sopimattomana eli laissa kiellettynä myynninedistämisenä. Tilaisuutta koskevassa kutsukortissa ei saa käyttää ilmaisuja, joista voi saada vaikutelman, että tilaisuudessa tarjotaan myös väkeviä alkoholijuomia.

Tarjottavan alkoholimäärän on oltava kohtuullinen. Kohtuullisuus tarkoittaa mm. sitä, että tarjottava alkoholimäärä ei normaalitilanteessa johda asiakkaan päihtymykseen. Kohtuullisena määränä voidaan lähtökohtaisesti pitää noin kolmea ravintola-annosta.

Suljetut kanta-asiakastilaisuudet tulee kutsussa rajata tarkoin ajallisesti, esimerkiksi tilaisuus on 9.12.2016 klo 19.00–22.00. Tänä aikana ravintola tai kyseinen ravintolaosasto tulee olla suljettu muulta yleisöltä. Tilaisuuden päätyttyä ravintola voi jatkaa normaalisti toimintaansa myös muulle yleisöl-

le avoimena ravintolana. Kanta-asiakkaat voivat myös jatkaa iltaansa ravintolassa.

2.7 Tuote-esittelyt

Anniskeluluvan mukaisella anniskelualueella saadaan esimerkiksi messutapahtumassa esitellä alkoholijuomia. Yleisölle avoimessa messutilaisuudessa ei esiteltäviä alkoholijuomia saa tarjoilla tai maistattaa ilmaiseksi tai nimelliseksi katsottavalla hinnalla. Alkoholijuomien esittelyyn liittyvä juomien maistelu ja nauttiminen on toteutettava anniskelua ja mainontaa koskevien säännösten ja määräysten mukaisesti.

Alkoholialan näytteilleasettajien on sovittava anniskeluluvan haltijan kanssa esiteltävien alkoholijuomien toimittamisesta anniskeltavaksi messuille sekä esittelyyn liittyvistä muista käytännön järjestelyistä. Alkoholijuomien hankinta tulee järjestää luvussa 1.2 esitetyllä tavalla.

2.8 Väkevien alkoholijuomien mainonta

Väkevien alkoholijuomien mainonta on sallittua sellaisen anniskelupaikan sisätiloissa, jolla on viranomaisen myöntämä lupa anniskella väkeviä alkoholijuomia (ns. A-oikeudet). Mainonta ei saa olla näkyvillä ravintolan ulkopuolelta. Mainonnan ei tarvitse rajoittua vain anniskelualueelle, vaan mainoksia saa olla myös esimerkiksi anniskelupaikan käytävä-, wc- tai muissa sellaisissa tiloissa, joista ne eivät näy ravintolan ulkopuolelle. Luvanhaltijan ylläpitämillä verkkosivuilla tai sosiaalisen median palveluissa tapahtuva mainonta ei ole anniskelupaikassa tapahtuvaa mainontaa.

Mainonnan on oltava **asiallista ja hillittyä**. Se ei saa olla hyvän tavan vastaista, kuluttajien kannalta sopimatonta tai harhaanjohtavaa.

Väkeviä alkoholijuomia **ei saa mainostaa**

- tuotteissa, jotka on tarkoitettu asiakkaiden mukaan otettaviksi (postikortit, mainoslehtiset, reseptivihot, mukaan myytävät tulitikut yms.)
- antamalla palkinnoksi tai arpajaisvoitoksi tuotteita, joissa on väkevien alkoholijuomien tunnuksia (esimerkiksi T-paitoja, avaimenperiä yms.)
- tarjoamalla väkevistä alkoholijuomista maistiaisia.

Väkevien alkoholijuomien tunnuksia voi olla henkilökunnan asusteissa. Työvaatteiden on pysyttävä työvaatteina: ravintolan on huolehdittava siitä, etteivät väkevän alkoholijuoman tunnuksin varustetut työasut kulkeudu anniskelupaikan ulkopuolelle. Mainonta on sallittua myös anniskelupaikan esineistössä ja kalustuksessa.

Ravintolatilojen **ulkopuolella** väkevien alkoholijuomien mainonta ja epäsuora mainonta on kielletty. Mainonnassa saa kuitenkin kertoa yleisölle ravintolan anniskelu-oikeuksien laajuudesta: esimerkiksi ”A-oikeudet” tai ” täydet anniskeluoikeudet”. Sen sijaan on kiellettyä ilmoittaa ”meillä myös väkeviä alkoholijuomia”.

Väkeviä alkoholijuomia ei saa mainostaa lehti-ilmoituksissa, tv-mainoksissa, näyteikkunan sommitelmissa, ikkunateippauksissa, ulko-

ovessa, ulkokylteissä, internetissä esimerkiksi ravintolan verkkosivuilla tai Facebook-sivuilla. Kiellettyä mainontaa on myös väkevien alkoholijuomien pullojen asettaminen esille ravintolan ikkunaan.

Kiellettyä on mm. ravintolan mainonta, jossa esiintyy

- väkevän alkoholijuoman tuotenimi
- väkevän alkoholijuoman lajinimi (esim. ”irlantilaisviskit”, ”kahvi ja konjakki”).
- kiertoilmaisuin tehty viittaus väkevään alkoholijuomaan,, esimerkiksi ”013-festari”, ”piip-juoma” , ”juoma mitä ei saa mainostaa”;
- kuvia väkevien alkoholijuomien pulloista tai etiketeistä;
- väkevien alkoholijuomien vakiintuneita tunnuskuvia esimerkiksi Koskenkorva-pullon etiketissä oleva peltoaukea;
- koko juomavalikoima (myös väkevät), esimerkiksi ”kaikki juomat kympillä”.

Terassilla tai muulla ulkoanniskelualueella mainonnan on oltava sellaista, että se ei ole huomiota herättävästi havaittavissa alueen ulkopuolelta. Väkeviä alkoholijuomia mainostavat suuret lakanat, kauas näkyvät hintatiedot, väkevien tunnuksilla varustetut aurinkovarjot tms. ovat sen vuoksi kiellettyjä.

Väkevistä alkoholijuomista valmistettujen drinkkien tai cocktailien mainonta merkitsee väkevien alkoholijuomien myynninedistämistä, mikä on kielletty ravintolan ulkopuolella. Kielto koskee kaikkien väkevistä alkoholijuomista valmistettujen juomasekoitusten mainontaa, oli niiden nimessä mainittu väkevän alkoholijuoman tunnus (esim. kossuvissy, jallukola) tai ei (esim. Caipiroska, Irish Coffee).

Drinkkilistaakaan ei saa mainostaa, jos siihen sisältyy myös väkevistä alkoholijuomista valmistettuja juomasekoituksia. Sallittua on ainoastaan sellaisten drinkkien mainonta, jotka on kokonaan valmistettu alle 22-prosenttisista alkoholijuomista. Valmiiksi sekoitettuja mietoja pullotteita saa mainostaa, jos niiden nimeen ei sisälly väkevän alkoholijuoman tuotenimeä. Tukusta ostettua valmista Long Drinkiä saa siksi mainostaa, mutta ”talon lonkeroa” ei, koska se valmistetaan paikan päällä väkevästä alkoholijuomasta, ja sen mainonta edistää ravintolan väkevien myyntiä.

Nimitykset ”snapsi” ja ”salmari” tai ”salkkari” herättävät mielikuvan väkevistä alkoholijuomista. Jos näillä nimillä mainostetaan miedoista alkoholijuomista valmistettuja juomia asia on kerrottava selkeästi, esim. ”terva-snapsi 21 %”, ”mieto salmari”, jotta mainonta ei muodostuisi harhaanjohtavaksi.

2.9 Alkoholijuomien mainostaminen yleisellä paikalla

Pääsäännön mukaan alkoholijuomien mainonta yleisellä paikalla on kielletty. **Anniskelupaikoissa** voidaan kuitenkin mainostaa niitä tuotteita, joita kyseisissä paikoissa on myynnissä. Lisäksi ravintolan näyteikkunassa tai tilan ulkopuolella saa kertoa asiallisesti tarjolla olevien **mietojen alkoholijuomien saatavuudesta ja mainostaa niiden hintoja**.

Mainonnan salliminen myyntipaikkojen ulkopuolella on saatavuuden ja hinnan ilmoittamisen osalta poikkeus yleisten paikkojen mainontakiellon pääsäännöstä. Myyntipaikkojen ulkopuolella tuotetta ei saa tuoda esiin esimerkiksi erityisen suurikokoisella mainoksella tai muuten huomiota herättävällä tavalla. Tuotteen esilletuonti ei myöskään saa olla selkeästi mainonnallinen, toisin sanoen tuotteen laadun, maun tai muiden ominaisuuksien laajempi kuvaileminen ei ole sallittua.

Ilmoitus on sijoitettava myyntipaikan välittömään läheisyyteen. Vain perustellusta, esimerkiksi sijaintiin ja paikan hankalaan löydettävyyteen liittyvästä syystä mainos voidaan sijoittaa muualle kuin näköyhteyden päähän myyntipaikasta.

Ravintoloiden ulkoanniskelualueilla säännös tulee huomioida, esimerkiksi terassilla olevien mainosvarjojen, julisteiden tai muiden kalusteiden tai rekvisiitan suhteen. Alkoholimainonta ei näissä saa olla niin huomiota herättävää ja anniskelualueen ulkopuolelle kohdistettua, että sitä voitaisiin pitää yleisten paikkojen mainontakiellon kiertämisenä.

Mietoja alkoholijuomia saa mainostaa saatavuuden ja hinnan osalta esimerkiksi:

- anniskelupaikan ikkunassa
- ns. A-ständissä anniskelupaikan välittömässä läheisyydessä
- anniskelupaikan markiiseissa
- ulkoanniskelualueen mainosvarjoissa

Ikkunassa saa myös olla esimerkiksi oluttuopin kuva kertomassa saatavuudesta.

Ravintolan nimi voi olla sama kuin miedon alkoholijuoman nimi. Tällöin on kuitenkin huomattava, että ravintolan mainonta yleisellä paikalla muualla kuin sen välittömässä läheisyydessä voi muodostua kielletyksi alkoholijuoman epäsuoraksi mainonnaksi.

2.10 Kuluttajien tuottaman sisällön hyödyntäminen ja mainonnan tarjoaminen kuluttajien jaettavaksi tietoverkon palveluissa

Alkoholijuoman mainonta on kiellettyä, jos sen kaupallinen toteuttaja käyttää hallitsemassaan tietoverkon palvelussa **kuluttajien tuottamaa sanallista tai kuvallista sisältöä** tai saattaa palvelun välityksellä **kuluttajien jaettavaksi** tuottamaansa tai kuluttajien tuottamaa sanallista tai kuvallista sisältöä.

Kiellettyä on erityisesti kuluttajien omien juomiskuvien tai -videoiden käyttäminen alkoholimainonnassa ja jakaminen kaupallisen toteuttajan internetsivujen tai yhteisöpalvelujen kautta sekä mainosfilmien tuottaminen kuluttajien ja bloggaajien kotisivujen tai kaveripiirien kautta jaettavaksi.

Mainostaja ei saa kehottaa tai kannustaa kuluttajia jakamaan tuottamaansa tai kuluttajien tuottamaa alkoholimainonnaksi katsottavaa sisältöä hallitsemassaan tietoverkon palvelussa.

Useissa palveluissa on käytössä myös ns. ”tykkäys”-toiminto. Sitä, että kuluttaja nappia painamalla - sanallista tai audiovisuaalista sisältöä tuottamatta - ilmaisee pitävänsä mainostajan tuottamasta sisällöstä, ei pidetä kuluttajan tuottamana sisältönä. Mainostajan ei siis tarvitse poistaa tai estää ”tykkäyksiä”.

Sallittua on:

- mietojen alkoholijuomien mainonta perinteisillä internetsivuilla
- mietojen alkoholijuomien mainonta sosiaalisen median palvelussa, edellyttäen että jakamistoiminnon käyttöä koskevat rajoitukset on otettu huomioon ja kuluttajien mahdollisuus kirjoittaa sivulle ja kommentoida siellä on estetty tai mainostaja poistaa alkoholimainonnaksi katsottavat kuluttajien kirjoitukset ja kommentit.
- kuluttajan tuottaman sisällön ja jakamismahdollisuuden hyödyntäminen muiden tuotteiden tai palvelujen kuin alkoholijuomien mainonnassa. Jos kuluttajan tuottaman sisällön pääasiallinen viesti ei liity alkoholijuomiin, sitä ei tarvitse poistaa.

Kiellettyä on:

- alkoholimainonnan jakamiseen kehottaminen aineiston yhteydessä.
- sosiaalisen median palveluihin linkittyvän jakamistoiminnon hyödyntäminen alkoholimainonnan yhteydessä mainostajan hallitsemilla perinteisillä internetsivuilla (ns. some-painikkeet).
- kuluttajien jaettavaksi tarkoitetun maksullisen alkoholimainonnan ostaminen sosiaalisen median palvelussa (esimerkiksi ns. uutisvirtamainokset)

3. Valvonta ja seuraamukset

3.1 Omavalvonta

Anniskelupaikan omavalvonnalla on rikkomusten ehkäisyssä keskeinen merkitys. Alkoholilaissa ei toistaiseksi ole säännöksiä, jotka velvoittavat luvanhaltijaa tekemään anniskelun valvontaa ja järjestyksenpitoa koskevan omavalvontasuunnitelman. Tällainen suunnitelma, joka sisältää toimintaohjeet henkilökunnalle erilaisten rikkomusten ja häiriötilanteiden varalta, palvelee kuitenkin niin luvanhaltijan kuin henkilökunnankin etua. Suunnitelmassa tulisi kiinnittää erityistä huomiota vakavien rikkomusten ehkäisyyn, kuten alaikäisiä ja päihtyneitä asiakkaita koskevien säännösten tarkkaan noudattamiseen. Henkilökunnan tulisi vastaavan hoitajan johdolla säännöllisin väliajoin tarkastella valvonnan toteutumista omavalvontasuunnitelman pohjalta. Mikäli tarvetta ilmenee, suunnitelmaa on kehitettävä toiminnan ja valvonnan edelleen parantamiseksi. Tarkastuskäynneillä seurataan omavalvonnan toimivuutta. Aluehallintovirasto kirjaa alkoholielinkeinorekisteriin, onko anniskelupaikassa käytössä omavalvontasuunnitelma vai ei.

Selvästi päihtyneet asiakkaat on poistettava anniskelupaikasta. Myös asiakas, joka käyttäytyy häiritsevästi, pitää poistaa anniskelupaikasta. (AlkoL 23 § 1 mom.) Luvanhaltijan ja henkilökunnan velvollisuutena on ensi sijassa huolehtia siitä, että anniskelupaikassa on hyvä järjestys. Poliisi on kuitenkin aina kutsuttava selvittämään tilannetta, jos järjestyksen ylläpitäminen tai asiakkaiden turvallisuus sitä edellyttää. Luvanhaltijan on toiminnassaan otettava huomioon myös anniskelupaikan lähiympäristön vaatimukset. Toiminnasta ei saa aiheutua kohtuutonta haittaa ja häiriötä anniskelupaikan läheisyydessä asuville. Anniskelupaikan järjestyksenpitoon liittyvissä kysymyksissä luvanhaltijan on hyvä pitää säännöllistä yhteyttä paikalliseen poliisiin.

Järjestyksen ja turvallisuuden ylläpitämiseksi toiminnanharjoittaja voi asettaa liikkeeseen ja sen välittömään läheisyyteen järjestyksenvalvojista annetussa laissa (533/1999) tarkoitettuja järjestyksenvalvojia. Myös poliisi voi määrätä luvanhaltijan asettamaan määräajaksi tai toistaiseksi liikkeeseen ja sen välittömään läheisyyteen riittävän määrän järjestyksenvalvojia, jos liikkeen toiminnassa on ilmennyt toistuvia järjestyshäiriöitä tai jos siihen järjestyksen ja turvallisuuden säilymiseksi on muutoin liikkeen toimintaan liittyvä erityinen syy (MaraL 5 § 2 mom.). Niin ikään aluehallintovirasto voi, jos valvonta ja järjestyksenpito sitä edellyttävät, asettaa anniskelulupaan järjestyksenvalvojaa koskevat ehdot (AlkoL 21 d § ja 22 § 1 mom.).

3.2 Viranomaisvalvonta

Aluehallintovirastot valvovat alueellaan alkoholijuomien vähittäismyyntiä ja anniskelua sekä alkoholijuomien mainontaa ja myynninedistämistä (AlkoL 42 §). Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirastolla (Valvira) on oikeus valvontaan koko maassa (AlkoL 41 §). Valvontakäynnit anniskelupaikkoihin tehdään suunnitelmallisesti ja usein yhdessä poliisin sekä muiden viranomaisten kanssa. Erityisesti yhteistyötä on tehostettu vero-, ulosotto-, tulli-, poliisi- ja työsuojeluviranomaisten kanssa harmaan talouden ja talousrikollisuuden ehkäisemiseksi ravintola-alalla.

Valviran tehtäviin kuuluvat aluehallintovirastojen alkoholilupahallinnon ja valvonnan ohjaus, alkoholihallinnon tieto- ja viestintäpalveluiden tuottaminen sekä alkoholijuomien vähittäismyynnin ja anniskelun sekä mainonnan ja myynninedistämisen valvonta koko maassa. Valviran ohjauksen tarkoituksena on turvata lain yhdenmukainen soveltaminen koko maassa (AlkoA 1 a §).

Valviralla ja aluehallintovirastoilla on valvontaa varten oikeus päästä tarkastamaan anniskelupaikan tiloja ja toimintaa sekä valvonnassa tarvittavia asiakirjoja ja saada valvonnan kannalta tarpeelliset ilmoitukset, tiedot ja asiakirjat. Valviralla ja aluehallintovirastoilla on myös oikeus ottaa ja saada korvauksetta valvontaa varten tarvittavat näytteet (AlkoL 44 §).

Valvontakäynnillä tarkastaja pyrkii toimimaan siten, etteivät asiakkaat ja normaali ravintolatyöskentely häiriintyisi. Tarkastaja esittäytyy vastaavalle hoitajalle näyttämällä hänelle virkakorttinsa. Vastaavan hoitajan ja henkilökunnan tulee toimia tarkastajan kanssa hyvässä yhteistyöhengessä. Ei ole esimerkiksi tarkoituksen mukaista ilmoittaa asiakkaille, että paikalla on tarkastaja. Tämä voi aiheuttaa turhaa hämminkiä.

Tarkastaja keskustelee vastaavan hoitajan kanssa anniskelupaikassa mahdollisesti havaitsemistaan rikkomuksista ja epäkohdista. Valvontakäynnistä tehdään tarkastuspöytäkirja, josta jäljennös annetaan luvanhaltijalle tai vastaavalle hoitajalle. Pöytäkirja voi sisältää selvityspyynnön luvanhaltijalle, jos anniskelupaikassa on todettu rikkomuksia ja epäkohtia.

Poliisin rooli anniskelun valvonnassa on keskeinen. Poliisi valvoo yleistä järjestystä anniskelupaikoissa. Jos järjestyksen ylläpitäminen anniskelupaikassa niin vaatii, poliisi voi keskeyttää anniskelun siellä tilapäisesti enintään vuorokauden ajaksi. (AlkoL 46 §) Poliisi ilmoittaa keskeytyksestä aluehallintovirastolle mahdollisia jatkotoimenpiteitä varten (AlkoL 22 § 2 mom.).

Poliisilla on käytössä sähköinen tarkastusilmoitus, jolla anniskelupaikoissa havaitut rikkomukset ja epäkohdat voidaan saattaa välittömästi aluehallintoviraston tietoon mahdollisia alkoholilain mukaisia jatkotoimenpiteitä varten. Poliisi voi antaa anniskelupaikassa työskentelevälle henkilölle, esimerkiksi tarjoilijalle, sakkorangaistuksen, jos tämän on havaittu rikkoneen anniskelusäännöksiä (AlkoL 50 a §).

3.3 Sanktiot anniskelusäännösten rikkomisesta

Aluehallintovirasto voi antaa luvanhaltijalle huomautuksen, kirjallisen varoituksen tai asettaa valvonnan kannalta tarpeellisia ehtoja toiminnalle. Se voi korvauksetta rajoittaa myöntämäänsä lupaa supistamalla anniskeluaikaa, anniskelualuetta tai anniskeltavien alkoholijuomien lajeja. Aluehallintovirasto voi korvauksetta peruuttaa anniskeluluvan joko määräajaksi tai pysyvästi, jos:

1) elinkeinotoiminnassa on rikottu alkoholilakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä, määräyksiä tai rajoituksia;

2) luvan saajan katsotaan menettäneen luvan saamisen edellytykset tai luotettavuutensa; tai
3) anniskelupaikassa on ilmennyt järjestyshäiriöitä tai muita väärinkäytöksiä. (AlkoL 22 § 1 mom.)

Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto (Valvira) ja aluehallintovirasto seuraavat, että luvanhaltijalla on jatkuvasti alkoholilain 21 a §:ssä säädetty anniskeluun vaadittava luotettavuus samoin kuin anniskeluun tarvittavat taloudelliset ja ammatilliset edellytykset, ja että hän noudattaa toiminnassa alkoholilain säännöksiä.

Valvontaa suoritetaan merkittävästi harmaan talouden ja talousrikollisuuden ehkäisemiseksi ravintola-alalla. Lupien pysyvät peruutukset aiheutuvat pääsääntöisesti luvanhaltijan verojen ja muiden julkisten maksujen laiminlyönnistä sekä muista näihin seikkoihin liittyvistä laiminlyönneistä ja alkoholilain vaatimien luotettavuusedellytysten menettämisestä.

Yksittäisistä ja vähäisiksi katsottavista anniskelurikkomuksista seuraa yleensä huomautus tai varoitus. Toistuvat ja vakavat rikkomukset voivat johtaa luvan pysyvään tai määräaikaiseen peruuttamiseen. Alle 18-vuotiaalle anniskelu ja anniskelu selvästi päihtyneelle ovat vakavia rikkomuksia. Alaikäisille anniskelussa on vakiintunut ankara sanktiolinja. Seuraamuskäytäntöä on tiukennettu myös päihtyneille anniskelusta. Omavalvonnalla tuleekin varmistaa se, että anniskelua alaikäisille ja selvästi päihtyneille ei pääsisi tapahtumaan. Järjestyshäiriöt ja anniskelurikkomukset, erityisesti päihtyneille anniskelu, voivat johtaa myös jatkoaikaluvan peruuttamiseen.

Ennen seuraamuksen määräämistä luvanhaltijaa kuullaan hallintolain mukaisesti pyytämällä häneltä kirjallinen selvitys asiasta (Hallintolaki (434/2003) 34 §). Pääsääntöisesti selvityspyyntö toimitetaan luvanhaltijalle postitse ja siihen on eritelty minkä osalta selvitystä pyydetään. Selvityspyyntö voidaan myös jättää tarkastuksen yhteydessä toimipaikkaan, mikäli selvitystä edellyttävä asia ei ole merkittävä. Vaikka luvanhaltija ei antaisi selvitystä asetettuun määräaikaan mennessä, asia voidaan ratkaista alkoholilain 22 §:n nojalla.

3.4 Sanktiot alkoholilain mainontasäännösten rikkomisesta

Alkoholilain 48–50 §:ssä säädetään mainontarikkomusten seuraamuksista. Havaitessaan alkoholilain säännösten tai määräysten vastaista toimintaa tai epäkohtia Valviran tai aluehallintoviraston tulee antaa asianmukaiset **ohjeet** epäkohtien poistamiseksi taikka virheellisen toiminnan lopettamiseksi sekä asetettava määräaika, jonka kuluessa näin on meneteltävä.

Valvira tai aluehallintovirasto voi todetessaan, että alkoholijuomaa mainostetaan tai harjoitetaan muuta alkoholilain 33 §:n vastaista markkinointi- tai myynninedistämistoimintaa **kieltää** mainonnan tai markkinoinnin tilaajaa tai toimeenpanijaa sekä näiden palveluksessa olevaa jatkamasta tai toistamasta säännösten vastaista toimintaa. Valvira ja aluehallintovirasto voivat tehostaa alkoholilain säännösten perusteella antamaansa ohjetta, kieltoa tai määräystä **uhkasakolla** tai uhalla, että asetetun määräajan jälkeen tekemättä jätetty toimenpide teetetään laiminlyöjän kustannuksella.

Anniskelupaikassa tapahtuneet mainontarikkomukset voivat myös johtaa anniskelulupaan kohdistuviin alkoholilain 22 §:n mukaisiin seuraamuksiin. Seuraamukset hinnoittelu- ja hintailmoittelusäännösten rikkomuksista ovat lupaan kohdistuvia seuraamuksia.

4. Anniskeluluvan myöntäminen

Anniskelulupa voidaan myöntää luonnolliselle henkilölle tai oikeushenkilölle. Anniskelulupa myönnetään toistaiseksi voimassa olevana, määräaikaisena tai tilapäisenä.

Anniskelulupa on elinkeinonharjoittaja- ja anniskelupaikkakohtainen. Elinkeinonharjoittaja, jolle on jo myönnetty anniskelulupa johonkin paikkaan, ei voi aloittaa alkoholijuomien anniskelua uudessa liikepaikassa ennen kuin hän on saanut anniskeluluvan myös siihen. Jos anniskeluluvan saanut elinkeinonharjoittaja luovuttaa anniskelupaikan toiselle, joka jatkaa siinä liiketoimintaa, ei uusi elinkeinonharjoittaja saa anniskella alkoholijuomia kyseessä olevassa anniskelupaikassa ennen kuin lupaviranomainen on hakemuksesta myöntänyt hänelle anniskeluluvan. Jos luvanhaltija haluaa siirtää toiminnan uuteen liikehuoneistoon, on siihen haettava uusi anniskelulupa.

Rikoslain 50 a luvussa ovat säännökset alkoholijuomien luvattomasta myynnistä. Se, joka luvattomasti myy tai muutoin korvausta vastaan välittää, kaupaksi tarjoaa tai kaupan pitää alkoholijuomaa, voidaan tuomita alkoholirikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kahdeksi vuodeksi. Rikoksen tuottama taloudellinen hyöty on tuomittava menetetyksi niin kuin rikoslaissa on säädetty.

4.1 Määräaikainen anniskelulupa

Anniskelulupa myönnetään määräaikaisena enintään yhden vuoden ajaksi.

Määräaikainen anniskelulupa voidaan myöntää, jos luvanhaltijan anniskelutoimintaan tarvittavia edellytyksiä on erityinen syy seurata. Peruste määräaikaisen luvan myöntämiseen ja seurantaan voi olla esimerkiksi luvanhaltijan verovelka, jota hän lyhentää maksusuunnitelman mukaisesti. Määräaikaisen luvan myöntäminen voi olla perusteltua myös luvanhaltijan luotettavuuden seuraamiseksi. Syynä tähän voi olla esimerkiksi se, että luvanhaltija on aikaisemmin syyllistynyt rikoksiin, tai hänellä epäillään perustellusti olevan ongelmia alkoholinkäytössä.

Jos samassa paikassa aikaisemmin harjoitetusta anniskelutoiminnasta on aiheutunut häiriöitä ja haittaa ympäristölle tai yleiselle järjestykselle, voidaan anniskelulupa myöntää toiminnan seuraamiseksi määräaikaisena.

Anniskeluluvan myöntäminen määräajaksi tulee kysymykseen myös silloin, kun anniskelupaikan toiminta on luonteeltaan määräaikaista. Näin on esimerkiksi silloin, kun anniskelupaikan tilat on vuokrattu elinkeinonharjoittajalle määräajaksi.

4.2 Tilapäinen anniskelulupa

Tilapäinen anniskelulupa voidaan myöntää sellaisen tilaisuuden ajaksi, jonka kesto on selvästi etukäteen määritelty. Lupa myönnetään tilaisuuksiin ja tapahtumiin enintään yhden kuukauden ajaksi.

Tilapäisen anniskeluluvan myöntämisen edellytykset ovat muun muassa hakijan, vastaavan hoitajan ja tämän sijaisten sekä anniskelupaikan sijainnin osalta samat kuin toistaiseksi tai määräajaksi myönnettävissä luvissa.

Lupahakemusta käsiteltäessä arvioidaan tilaisuuden luonne, paikan sopivuus ja anniskelujärjestelyt. Lupa voidaan alkoholilain 21 d §:n nojalla jättää myöntämättä tai lupaa rajoittaa silloin, kun anniskelulupaa haetaan urheilutapahtumaan tai tilaisuuteen, joka on luonteeltaan perhetapahtuma, tai johon muuten osallistuu runsaasti lapsia ja nuoria. Tilapäisiä lupia myönnettäessä kiinnitetään erityistä huomiota tilaisuuden luonteeseen ja laajuuteen sekä anniskelujärjestelyihin ja hakijan edellytyksiin hoitaa anniskelun valvonta ja järjestyksenpito tilaisuudessa tehokkaasti. Tilapäinen anniskelupaikka on rajattava selvästi ja yksiselitteisesti. Anniskelualue on rajattava ja valvonta järjestettävä niin, ettei anniskeltua alkoholijuomaa voida kuljettaa pois anniskelualueelta. Anniskelualueen rajauksesta ja henkilökunnasta on esitettävä lupaviranomaiselle suunnitelma hakemuksen yhteydessä. Lupaviranomainen voi rajoittaa asiakaspaikkojen määrän sellaiseksi, ettei hallitsemattomia tilanteita pääse syntymään.

Hakijan on osoitettava, että tilapäiselle anniskelualueelle on järjestetty riittävästi saniteettitiloja. Hakijan on pääsääntöisesti järjestettävä omat saniteettitilansa. Yleisötilaisuuden yleisiä saniteettitiloja ei lasketa anniskelualueen saniteettitiloiksi.

Varsinkin suuria tapahtumia suunniteltaessa on suositeltavaa kutsua koolle ennakkopalaveri, jossa käydään läpi tapahtuman järjestelyt ja lainsäädännön niille asettamat vaatimukset eri viranomaisten näkökulmasta.

Tilapäiseen anniskelupaikkaan alkoholijuomat on aina ostettava tilapäisen anniskeluluvan numerolla, vaikka luvanhaltijalla olisi paikkakunnalla ravintola, jossa on toistaiseksi voimassaoleva anniskelulupa.

Kun tilapäisen anniskeluluvan mukainen toiminta on päättynyt, on tilaisuuden ravitsemismyynnistä toimitettava aluehallintovirastolle raportti neljännesvuosi-ilmoituslomakkeella 30 päivän kuluessa tilaisuuden jälkeen. Tilaisuuden jälkeen varastoon jääneet alkoholijuomat voidaan siirtää toiseen anniskelupaikkaan tai palauttaa tukkumyyjälle (katso luku 1.4).

4.3 Anniskeluluvan hakeminen

Ennen anniskelun aloittamista on haettava ja saatava anniskelulupa siihen huoneistoon tai paikkaan, jossa anniskelutoimintaa on tarkoitus harjoittaa.

Anniskeluluvan myöntää kirjallisesta hakemuksesta anniskelupaikan sijaintikunnan aluehallintovirasto. Liikennevälineessä tapahtuvaan anniskeluun luvan myöntää luvanhakijan kotipaikan aluehallintovirasto, tai jos lu-

vanhakijalla ei ole Suomessa kotipaikkaa, Sosiaali- ja terveysalan lupa- ja valvontavirasto, Valvira (AlkoA 20 §). Jos Suomen ja ulkomaiden välillä liikennöivässä suomalaisessa aluksessa myydään matkustajille alkoholia, liikenteenharjoittajan on tehtävä siitä kirjallinen ilmoitus Valviralle ennen myynnin aloittamista. Siitä on käytävä ilmi liikenteen harjoittaja ja myynnin harjoittaja sekä muut asetuksen edellyttämät tai viraston määräämät tiedot, jotka koskevat alusta, sen myyntitiloja sekä myynnin valvontaa ja yleistä järjestyksenpitoa. (Asetus alkoholijuomien myynnistä ja sen valvonnasta Suomen ja ulkomaiden välillä kulkevissa liikennevälineissä (1346/1994) 8 §).

Hakemus on syytä panna vireille riittävän aikaisin ennen ravintolan avaamista tai omistajanvaihdosta, sillä anniskelu ilman lupaa tai edelliselle yrittäjälle myönnetyllä luvalla on lain vastaista. Ravintolan tulee pääsääntöisesti olla valmis ja ilmoitetut muutokset suoritettu ennen kuin lupaviranomainen voi hyväksyä anniskelupaikan. Anniskelulupa myönnetään vasta, kun hakijan ja anniskelupaikan on todettu täyttävän luvan saamisen edellytykset.

Lupaa haetaan erityisellä lomakkeella, jonka saa aluehallintovirastosta tai osoitteesta www.yrityssuomi.fi. Lomakkeesta selviävät hakemukseen liitettävät asiakirjat. Kaikkien hakijoiden pitää lupahakemuksessaan ilmoittaa Y-tunnus. Täytetty lomake liitteineen palautetaan aluehallintovirastolle, joka pyytää asiassa lausunnon mm. poliisilta.

Hakemuksessa on mainittava:

1) hakijan nimi, yritys- ja yhteisötunnus taikka henkilötunnus tai syntymäaika ja yhteystiedot;
2) oikeushenkilön hallintoelimiin kuuluvien henkilöiden, toimitusjohtajan, avoimen yhtiön yhtiömiesten ja kommandiittiyhtiön vastuunalaisten yhtiömiesten nimet ja yhteystiedot sekä henkilötunnukset tai syntymäajat;
3) vastaavaksi hoitajaksi ja tämän sijaisiksi ehdotettujen henkilöiden nimi, henkilötunnus tai syntymäaika ja yhteystiedot; sekä
4) anniskelupaikan anniskeluajat, sijainti ja yhteystiedot.

Hakemukseen on liitettävä:

1) ajantasainen osakasluettelo ja selvitys osakejakaumasta sekä pääosakkaiden ja toimitusjohtajan henkilötunnuksista, kotikunnasta ja osakkaaksi tulopäivästä
2) oikeushenkilön yhtiöjärjestys, yhtiösopimus tai säännöt sekä viimeksi vahvistettu tuloslaskelma ja tase;
3) vastaavan hoitajan ja tämän sijaisten suostumus tehtävään ja heidän ammattitaitonsa osoittavat asiakirjat;
4) henkilökunnan määrää ja tehtäviä koskeva suunnitelma;
5) anniskelualueen rajaamista koskeva suunnitelma piirustuksineen; sekä
6) lupaviranomaisen tarpeelliseksi katsomat muut luvan myöntämisen edellytyksiä koskevat selvitykset hakijan taloudellisesta tilanteesta, organisaatiosta, henkilökunnasta, vastaavista hoitajista, asiakaspaikkamääristä sekä anniskelupaikasta ja -alueesta.

Lupaviranomainen voi tarvittaessa vaatia luvan myöntämisen edellytyksiä, luvan rajoittamista taikka valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tarpeellisten ehtojen asettamista koskevia lisäselvityksiä (AlkoA 21 §).

4.4 Perusteilla olevat yhtiöt ja muut yhteisöt

Perusteilla olevan osakeyhtiön, osuuskunnan tai yhdistyksen nimiin ei anniskelulupaa voida myöntää, koska nämä ovat oikeuskelpoisia vasta rekisteröinnin jälkeen. Mikäli lupaa tällaisessa tapauksessa haetaan ja se myönnetään yksityishenkilön nimiin, tulee lupa-asia rekisteröinnin tapahduttua saattaa lupaviranomaisen käsiteltäväksi, jos liiketoimintaa harjoitetaan yhteisön lukuun. Perustettu avoin yhtiö ja kommandiittiyhtiö voivat hakea lupaa omiin nimiinsä sen jälkeen, kun yhtiötä koskeva perusilmoitus on jätetty rekisteriviranomaiselle.

4.5 Käymisteitse valmistettujen enintään 4,7 tilavuusprosenttisten alkoholijuomien anniskelulupa

Niin sanottu C-lupa oikeuttaa anniskelemaan käytännössä enintään 4,7 tilavuusprosenttista keskiolutta, siideriä, käymisteitse valmistettuja long drinkkejä ja kevytviinejä. Valmiiksi sekoitettujen mietojen juomasekoitusten anniskelu ei ole sallittua, jos niiden valmistuksessa on käytetty muita kuin käymisteitse valmistettuja enintään 4,7 tilavuusprosenttisia alkoholijuomia.

4.6 Yli 4,7 tilavuusprosenttisten alkoholijuomien anniskelulupa

Kaikkien alkoholijuomien anniskelulupa ns. A-lupa oikeuttaa anniskelemaan kaikkia mietoja ja väkeviä alkoholijuomia.

Anniskelulupa voidaan myöntää myös B-lupana, jolloin saadaan anniskella enintään 22 tilavuusprosenttisia mietoja alkoholijuomia.

4.7 Anniskeluluvan myöntämisperusteet

Alkoholilaki asettaa anniskeluluvan myöntämiselle seuraavat edellytykset, jotka koskevat myös omistajanvaihdoksia (AlkoL 21 a - d §):

- **luvanhakijalla on oltava anniskeluun vaadittava luotettavuus sekä tarvittavat taloudelliset ja ammatilliset edellytykset;**
- **anniskelupaikan on sovelluttava ravitsemisliikekäyttöön. Anniskelupaikan tiloineen pitää täyttää ne vaatimukset, jotka niiden käytölle ravitsemisliiketarkoitukseen on lainsäädännössä asetettu.**

Anniskelupaikan tilojen hyväksymiseen ja käyttämiseen liittyviä säännöksiä on erityisesti elintarvikelaissa (23/2006) ja rakentamista sekä palo- ja pelastustointa koskevassa lainsäädännössä.

- **anniskelupaikan tulee olla yksinomaan hakijan tosiasiallisessa hallinnassa ja viranomaisten valvottavissa;**

Maininta hakijan yksinomaisesta hallinnasta tarkoittaa, että anniskelupaikassa ei voi luvanhaltijan lisäksi toimia omaan lukuunsa muita liikkeenhar-

joittajia. Toimintoja ei voida jakaa esimerkiksi siten, että anniskeluluvan haltija myy anniskelupaikassa alkoholijuomat ja joku toinen yrittäjä omaan lukuunsa ruuan. Tämä kielto selkeyttää anniskelupaikan valvontaa ja vastuusuhteita. Edellä sanottu ei estä luvanhaltijaa ostamasta toiselta yrittäjältä ruuan valmistuspalveluja tai valmista ruokaa, kunhan ruoka anniskelupaikassa myydään edelleen asiakkaille luvanhaltijan toimesta ja lukuun.

- **anniskelupaikassa pitää toiminnan laajuus ja laatu huomioon ottaen olla riittävästi henkilökuntaa tehokkaan valvonnan ja järjestyksenpidon toteuttamiseksi;**

Lupaviranomaisella on mahdollisuus edellyttää henkilökunnan määrän lisäämistä tapauksissa, joissa lupaviranomainen huomioon ottaen anniskelupaikan laajuuden ja laadun sekä tehokkaan valvonnan vaatimukset katsoo, että hakijan esittämillä henkilökuntajärjestelyillä tehokas valvonta ja järjestyksenpito ei voi toteutua. Henkilökunnan riittävyyden arviointi voi tulla esille myös rikkomustapausten yhteydessä. Lupaviranomainen voi alkoholilain 22 §:n nojalla asettaa sanktiopäätöksessä anniskelulupaan esimerkiksi ehdon järjestyksenvalvojan palkkaamisesta, jos se toteaa henkilökunnan anniskelupaikassa riittämättömäksi.

- **anniskelulupa voidaan jättää myöntämättä tai lupaa voidaan rajoittaa, jos**
  - **anniskelulupaa haetaan pääosin lapsille tai nuorille tarkoitettujen tai heidän käyttämiensä tilojen yhteyteen tai välittömään läheisyyteen tai paikkaan, jossa elinkeinotoiminnan on katsottava kohdistuvan pääosin lapsiin ja nuoriin,**
  - **anniskelulupaa haetaan työnantajan työntekijöille järjestämään lounasruokailuun,**
  - **anniskelulupaa haetaan urheilutapahtumaan tai tilaisuuteen, joka on luonteeltaan perhetapahtuma tai johon muuten osallistuu runsaasti lapsia ja nuoria; tai**
  - **anniskelupaikan sijainti on sellainen, että lupaviranomaisella on saatujen selvitysten ja lausuntojen perusteella syytä epäillä, että anniskelutoiminnasta aiheutuu asuinympäristölle, yleiselle järjestykselle ja turvallisuudelle tai yhdyskunnan palveluille ja toiminnoille häiriöitä tai muita kielteisiä seurauksia.**

Aluehallintovirastot pyytävät lausuntoja anniskelupaikan sijaintiin liittyen pääsääntöisesti poliisilta. Lisäksi tarvittaessa kuullaan asuinympäristöä ja muita toimijoita. Alkoholilupa-asioissa ympäristön näkemyksiä pyritään huomioimaan entistä paremmin ns. seutulausuntokäytännön avulla, joka on kokeilukäytössä useilla alueilla paikallisen vaikuttamisen lisäämiseksi.

Lupaviranomainen valvoo säännösten noudattamista myös lupien voimassaoloaikana. Luvan myöntämistä koskevat säännökset koskevat siten myös aikaisemmin myönnettyjä lupia, joihin voidaan puuttua tarvittaessa alkoholilain 22 §:n 1 momentin nojalla.

4.8 Hakijaa koskevat vaatimukset

Anniskelulupa myönnetään täysi-ikäiselle hakijalle, joka ei ole konkurssissa, ja jonka toimintakelpoisuutta ei ole rajoitettu ja, jolla on alkoholijuomien

anniskeluun vaadittava luotettavuus samoin kuin tarvittavat taloudelliset ja ammatilliset edellytykset.

Vaadittava luotettavuus tai taloudelliset edellytykset puuttuvat, jos

1) hakija käyttää väärin päihdyttäviä aineita,
2) hakija on ulosmittauksen tai muun selvityksen mukaan kykenemätön vastaamaan veloistaan,
3) hakija on viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana ammattiaan harjoittaessaan tai muutoin syyllistynyt rikokseen, josta voi seurata vankeutta,
4) hakijalta tai yhteisöltä, jossa hakija on käyttänyt määräämisvaltaa, on viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana peruutettu pysyvästi anniskelulupa,
5) hakija on toistuvasti tai huomattavassa määrin laiminlyönyt verojen tai muiden julkisten maksujen suorittamisen, tai
6) hakija on käyttänyt määräämisvaltaa yhteisössä, joka on viimeksi kuluneiden viiden vuoden aikana asetettu konkurssiin tai jonka konkurssi mainittuna aikana on rauennut varojen puutteessa,

   ja hakijan edellä mainittu tai siihen välittömästi verrattavissa oleva aikaisempi toiminta osoittaa hänet ilmeisen sopimattomaksi harjoittamaan anniskelutoimintaa.

Ammatilliset edellytykset puuttuvat hakijalta, joka ei ole ilmoittanut anniskelupaikkaan 21 b §:ssä säädetyt edellytykset täyttävää vastaavaa hoitajaa ja tämän sijaisia (katso luku 1.8). Vastaavan hoitajan sijaisten määrä tulee olla riittävä kattamaan koko anniskelupaikan aukioloajan.

Mitä edellä säädetään hakijasta, koskee myös sitä, joka omistuksen, sopimuksen tai muun järjestelyn perusteella käyttää määräämisvaltaa hakijan puolesta (AlkoL 21 a §).

Lupaviranomainen voi tarvittaessa vaatia luvan myöntämisen edellytyksiä, luvan rajoittamista taikka valvonnan ja järjestyksenpidon kannalta tarpeellisten ehtojen asettamista koskevia lisäselvityksiä (AlkoA 21 § 2 mom.).

4.9 Hakemuksen peruuttaminen

Jos aluehallintovirastolle toimitettu hakemus peruutetaan ennen kuin asia on käsitelty loppuun, käsittelymaksu on puolet siitä maksusta, joka hakijalta olisi muuten peritty.

4.10 Muutokset yhtiön omistus- ja hallintasuhteissa

Jos anniskeluluvan saaneen yhtiön tai muun yhteisön omistussuhteissa tapahtuu oleellisia muutoksia tai jos määräysvalta niissä huomattavassa määrin muuttuu, muutoksesta on lupaehtojen mukaisesti ilmoitettava viimeistään kahdessa viikossa anniskeluluvan myöntäneelle viranomaiselle.

4.11 Nimenmuutokset

Mikäli luvanhaltijan nimessä tai liikepaikan nimessä tapahtuu muutoksia, nämä on aina ilmoitettava lupaviranomaiselle tiedoksi. Lupaviranomainen

vie tiedot luparekisteriin, jonka oikeellisuus on tärkeää mm. tavarantoimitusten ja valvontamaksujen perinnän kannalta.

4.12 Omistajanvaihdos ja toiminnan siirtäminen uuteen liikehuoneistoon

Jos anniskeluluvan saanut elinkeinonharjoittaja luovuttaa anniskelupaikan toiselle, joka jatkaa siinä liiketoimintaa, ei uusi elinkeinonharjoittaja saa anniskella alkoholijuomia kyseessä olevassa anniskelupaikassa ennen kuin lupaviranomainen on hakemuksesta myöntänyt hänelle anniskeluluvan. Jos luvanhaltija haluaa siirtää toiminnan uuteen liikehuoneistoon, on hänen siihen haettava uusi anniskelulupa.

4.13 Käsittelyajat

Hakemus on tehtävä hyvissä ajoin, koska sen käsittely eri viranomaisilta pyydettävine lausuntoineen vie aikaa.

Aluehallintovirastoissa lupa-asioiden keskimääräinen käsittelyaika on yleensä noin kuukausi.

5. Lupa- ja valvontamaksut

Lupaviranomainen perii luvanhaltijalta suoritemaksuja tekemistään lupapäätöksistä ja vuotuisen valvontamaksun. Taustalla on valtion maksuperustelakiin liittyvä periaate, jonka mukaan työn aiheuttaja maksaa siihen liittyvät kustannukset. Maksut ovat ulosottokelpoisia ilman tuomiota tai päätöstä (Maksuperustelaki (150/1992) 11 § 2 mom.). Jos maksuvelvollinen katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, hän voi vaatia siihen oikaisua maksun määränneeltä viranomaiselta kuuden kuukauden kuluessa maksun määräämisestä. Oikaisuvaatimuksesta annettuun päätökseen saa hakea muutosta valittamalla hallinto-oikeuteen.

Toistaiseksi voimassa olevien anniskelulupien haltijoilta peritään vuosittain toimipaikkakohtainen valvontamaksu.

Uudelta luvanhaltijalta ei peritä valvontamaksua ensimmäiseltä kalenterivuodelta. Myöskään uudelta anniskelun jatkoaikaluvan haltijalta ei peritä valvontamaksua ensimmäiseltä kalenterivuodelta.

Anniskelun valvontamaksut laskutetaan kalenterivuosittain viimeistään 30.4. niiltä luvanhaltijoilta, joilla on ollut edellä mainittu lupa voimassa 1.4. Luvanhaltijalta ei peritä valvontamaksua sen kalenterivuoden osalta, jolloin hänen toimintansa on loppunut viimeistään 31.3.

Aluehallintovirastojen maksuista vuodelle 2016 säädetään valtioneuvoston asetuksella (1524/2015). Valviran maksuista vuosille 2016 ja 2017 säädetään sosiaali- ja terveysministeriön asetuksella (1749/2015).

Dnro 407/13.08.00.02/2016

7.3.2016

Lisätietoja Ylitarkastaja Aleksi Halme,
sähköposti: alkoholi@valvira.fi

Johtaja Eeva Saari

Ylitarkastaja Aleksi Halme

Jakelu Sosiaali- ja terveysministeriö
Aluehallintovirastot
Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry
Anniskelupassikoulutuksia järjestävät oppilaitokset

Lisätietoja

Alkoholijuomien anniskeluajan jatkamisesta annetun valtioneuvoston asetuksen (1208/2002) soveltamista koskeva STTV:n ohje lääninhallituksille (Dnro 608/43/06)
http://www.valvira.fi/documents/14444/22511/jatkoaikaohje.pdf

Ohje alkoholimainonnasta (10/2014)
http://www.valvira.fi/documents/14444/189409/alkoholimainonta.pdf

Alkoholin tarjoushintailmoittelua koskeva ohje (9/2012)
http://www.valvira.fi/documents/14444/22511/Valvira_ohje_9_2012.pdf

Ohje anniskelupaikan vastaavasta hoitajasta ja tämän sijaisista (12/2012)
http://www.valvira.fi/documents/14444/22511/Valvira_ohje_12_2012.pdf

Oppilaitokset, jotka järjestävät kokeita anniskelua koskevien säännösten hallinnasta http://www.valvira.fi/documents/14444/22511/oppilaitokset.pdf

Valviran tupakkaan liittyviä ohjeita
http://www.valvira.fi/tupakka

Valviran ohjeita koskien alkoholin maahantuontia
http://www.valvira.fi/alkoholi/alkoholin_maahantuonti